

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U. 37.091(043.2)

KAKOON KATY

**FORMAREA MOTIVAȚIEI DE ÎNVĂȚARE A ELEVILOR CU RISC
DE ABANDON ȘCOLAR PRIN EFICIENTIZAREA
COMUNICĂRII DIDACTICE**

Specialitatea 531.01. Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2023

**Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Pedagogie și Psihologie Generală,
Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău**

Conducător științific:

SILISTRARU Nicolae, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

GORAȘ-POSTICA Viorica, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

PANICO Vasile, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”

Componenta Consiliului Științific Specializat:

COJOCARU Victoria, *președinte*, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

GOLUBIȚCHI Silvia, secretar, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

COJOCARU-BOROZAN Maia, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

BODRUG-LUNGU Valentina, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

AFANAS Aliona, doctor habilitat în științe ale educației, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Susținerea publică a tezei va avea loc la 5 septembrie, în ședința Consiliului Științific Specializat D.531.01-13, în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, blocul de studii nr. 2, biroul nr. 35 (sediul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”), str. Ion Creangă 1, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md)

Rezumatul a fost expediat 4 august 2023

Secretar științific

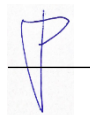
al Consiliului Științific Specializat:

Doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar _____ GOLUBIȚCHI Silvia

Conducător științific,

Doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar _____ SILISTRARU Nicolae

Autor

KAKOON Katy

© KAKOON KATY 2023

CUPRINS

REPERE TEORETICE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	7
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	22
BIBLIOGRAFIE.....	26
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI	28
ADNOTARE.....	29
ANNOTATION.....	30
АННОТАЦИЯ	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Conform Convenției cu privire la drepturile copilului [34], toți copiii au dreptul la educație. Atât sistemul educațional din Israel, cât și cel din Republica Moldova sunt implicate în procesul de racordare la standardele internaționale.

Totodată, la nivel global, dincolo de politicile adoptate și succesele existente, 244 de milioane de copii, adolescenți și tineri cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani erau în afara școlii în 2021 [68].

Strategia Europa 2020 include în calitate de obiectiv atingerea indicatorului ca cel puțin 40% din persoanele de 30-34 de ani au studii superioare complete. Reducerea abandonului școlar și creșterea ratelor de absolvire a învățământului superior reprezintă una dintre strategiile-cheie pentru realizarea acestui obiectiv. Respectiv, le-am considerat ca fiind esențiale pentru dezvoltarea competențelor de nivel înalt într-o fortificarea capacității de inovare și de încurajare a productivității și justiției sociale europene [36, p.16].

Evoluția tehnico-științifică impetuoasă, ce caracterizează societatea contemporană, impune în fața școlii noi provocări majore legate, pe de o parte, de formarea unei personalități armonioase, deschise spre schimbare și autoformare, iar pe de altă parte, de cerințele sporite față de calitatea studiilor pe fundalul problemelor socio-economice crescânde. Sistemul educațional, care are responsabilitatea de asigurarea politicii de incluziune, se confruntă practic cu o varietate complexă de probleme legate de integrarea elevilor în situație de risc, dintre care abandonul școlar este probabil cel mai deranjant, deoarece poate avea implicații dure asupra societății, în general. Elevii în situație de risc, nefiind abordați în mod adecvat, devin o problemă socială acută.

Elevii cu risc de abandon pot avea șanse mai mici de a deveni cetățeni productivi de succes, deoarece, punctul lor de plecare rămâne cu mult în urmă comparativ cu colegii încadrați în studii. În acest context, abandonul școlar și prevenirea lui constituie nu doar o problemă a sistemului educațional, ci o problemă a întregii societăți, care poate duce la escaladarea șomajului, perpetuarea sărăciei, sporirea delincvenței etc., afectând nu numai prezentul dar și viitorul mai multor țări. Importanța prevenirii fenomenului abandonului școlar este justificată și prin includerea abandonului școlar în lista Indicilor calității educației școlare [57, p.67].

Astfel, abandonul școlar devine o provocare educațională semnificativă și pentru cadrele didactice care trebuie să-i asiste pe elevii cu risc de abandon în atingerea obiectivului lor legal de a-și realiza potențialul. În același timp, profesorii au nevoie de competențe speciale pentru a se adapta la aceste realități, asumându-și responsabilitatea de a pregăti acești elevi pentru a face față provocărilor și eșecurilor potențiale, oferindu-le abilități prețioase de viață.

Această problemă este actuală și pentru Israel, atât din perspectiva dezvoltării personale a elevilor, care se pot confrunta cu dificultăți de angajare în câmpul muncii, cât și din perspectiva dezvoltării sociale, societatea având responsabilitatea să-i reintegreze, prevenind degradarea lor.

Datele anilor precedenți arată că rata adolescenților care nu studiază în Israel este similară cu cea din majoritatea țărilor europene, iar în unele cazuri este mai mică decât media din țările OCDE. În Israel, 15% dintre adolescenții în vârstă de 17 ani nu erau la școală în comparație cu rata OCDE de 21% [32, p.4]. Totodată, insuficiența de date statistice în dinamică limitează estimarea fenomenului pe întreaga țară.

Așadar, necesitatea și actualitatea temei sunt determinate atât de cerințele crescânde față de sistemul educațional pe fundalul provocărilor sociale globale, dar și de insuficiența cercetărilor în domeniu.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Datorită faptului că cercetarea acoperă mai multe aspecte, cum ar fi: *abandonul școlar, motivația de învățare a elevilor, abilitățile de comunicare eficiente ale profesorilor* și altele, am analizat diferite surse bibliografice pentru documentarea cercetării.

Fenomenul abandonului școlar (conținutul, factorii, variabilele) a fost analizat de mulți autori. Eric Gonzalez, Paul Kennedy și Tanya St. Julien au explorat problemele legate de istorie și de politicile / cele mai bune practici din domeniu [40]. Valdez, Román, Cubillas, & Moreno au analizat subiectul prin perspectivă: abandonul sau excluderea de sine? [62].

Totodată, datele disponibile pe Europa sunt dispersate în termeni de disponibilitate, metode de colectare a datelor, definiții și utilizare. În același timp, Israelul nu a fost inclus în studiul european, fiind dificilă compararea datelor și abordarea holistică a fenomenului.

În Israel, fenomenul abandonului școlar a constituit subiectul cercetării pentru unii specialiști din domeniul educației, psihologiei și sociologiei, după cum urmează: K.Alexander [27] a explorat abandonul școlar din perspectiva cursului vieții; M. Al-Haj [28] a analizat particularitățile educației printre arabi în Izrael; B. Sheled [57], M.Tariq [24] au realizat studii comparative cu referire la particularitățile educației în sectorul evreiesc și în cel arab. Lewis, Romi, Qui, Katz, 2005 [53] au efectuat cercetări comparative asupra disciplinei în clasă a profesorilor și a comportamentului greșit al elevilor în Australia, China și Israel.

N. Cocieru N., K. Kakoon au studiat disponibilitatea de comunicare a profesorilor în Israel [33].

Tema abandonului școlar în Israel, în sectorul arab, în plan managerial a fost explorată de Tariq [24; 61], acesta constatând diferențe semnificative între sectoare.

R. Suleimani [58], M.Tariq [61], analizând comportamentele de risc, au constatat că violența, delincvența și implicarea sexuală precoce pot genera abandonul școlar. R.Lewis et al. [53] și T. Lovitt [54] au cercetat diverse facilități de instruire a elevilor predispuși la abandonul școlar; iar R. Ekstrom [37], P. Gleason și M. Dynarski [39], M.Ianachevici [17] ș.a. au identificat și explorat factorii asociați abandonului școlar: individuali, familiali, educaționali și organizaționali.

Totodată, în viziunea mai multor cercetători Darawsha Ahlam [14], V.Mislițchi [18], K.Kahoon [46] ș.a. educația rămâne instrumentul de bază în prevenirea abandonului școlar, dar și care determină statutul profesional al fiecărui cetățean și contribuie la îmbunătățirea standardelor de viață.

Cu referire la motivația de a învăța elevii în situații de risc, menționăm unele studii, după cum urmează: E. Deci ș.a.[35]; A.J. Elliot, C.S. Dweck, [38]; F. Guay [44], Cohen-Navot et al. [32] ș.a. Apreciem ideea lui A. Kay Alderman [26] precum că, ajutând elevul să-și asume responsabilitatea pentru învățare, profesorul face un pas semnificativ în asigurarea echității motivaționale în clasă.

În Republica Moldova constatăm realizarea unor studii, care elucidează diverse aspecte ale abandonului școlar: N.Silistraru [23], L. Cuznețov [12] și M. Braghiș [5] au abordat dimensiunile abandonului școlar din perspectiva valorilor general-umane și rolului parteneriatului școală-familie-comunitate în procesul educațional; M. Bulgaru a investigat metodele de asistență socială care pot fi utile și în cazul elevilor expuși riscului de abandon [6], A. Barbăroșie și A. Gremalschi au menționat abandonul școlar în contextul unei școli "prietenoase pentru copii" [2]. V. Uncu și M. Penu [25] au studiat aspectele psihologice ale abandonului școlar; M. Ianachevici [17] a explorat perspectiva interculturală a cauzalității abandonului școlar. A. Paniș [21] și V. Cojocar [10] au abordat aspectele competenței și dezvoltării profesionale.

Cercetarea s-a fundamentat pe valorile epistemologice ale unor documente normative precum: *Convenția cu privire la drepturile copilului, Strategia „Educația 2030”, Legea Învățământului Obligatoriu din Israel, Codul educației din Republica Moldova ș.a.*

Totodată, analiza preliminară a domeniului actualei cercetări a atestat mai multe **contradicții**, printre care se regăsesc următoarele:

- Pe de o parte, elevii expuși riscului dificultăților de învățare, cu abilități academice scăzute de învățare, învață în clasele aglomerate, fapt ce îngreunează activitatea tuturor părților implicate în procesul de învățare; pe de altă parte, profesorii, care trebuie să se ocupe în special de elevii în situații de risc, la rândul lor se confruntă cu probleme la înrolarea acestora în clasele obișnuite.

- Pe de o parte, numărul de elevi care prezintă riscuri cu deficiențe de învățare crește în fiecare an în școala care suferă de abandon invizibil, pe de altă parte, sistemul educațional nu este încă organizat pentru a rezolva această problemă [36; 52].

- Pe de o parte, schimbările structurale la nivel economic solicită forță de muncă calificată, eficientă și productivă. Pe de altă parte, tinerii care abandonează școala sunt mai frecvent implicați în acte de delincvență, mai ales cei care abandonează înainte de treapta gimnazială [5], [1], [61].

Pentru a răspunde nevoilor și caracteristicilor speciale ale elevilor aflați în situații de risc, este esențial să se adapteze sistemul educațional prin echiparea inițială a agenților de schimbare imediată - și anume a cadrelor didactice, cu strategii axate pe comunicarea didactică.

Contradicțiile menționate și analiza studiilor și materialelor în domeniu, au condus la identificarea **problemei de cercetare**: Care sunt fundamentele teoretice și metodologice ale comunicării didactice eficiente ale profesorului pentru a forma motivația de învățare a elevilor expuși riscului abandonului școlar?

Obiectul cercetării: procesul de formare a motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar prin eficientizarea comunicării didactice a profesorilor.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică și metodologică a Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.

Ipoteza generală a cercetării: Procesul de eficientizare a comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar va fi mai eficient dacă vom: explora corelația dintre factorii și condițiile abandonului școlar; promova condițiile optime de comunicare didactică eficientă între profesori și elevi; determina contextul epistemologic și metodologic al formării cadrelor didactice, abilităților de comunicare servind nevoilor emoționale, sociale și cognitive ale elevilor lor; identifica principalele premise comunicative și condițiile de realizare a motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar; elabora, implementa și valida Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru realizarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar, bazat pe Programul ludic-formativ.

În vederea realizării scopului și ipotezei cercetării au fost preconizate următoarele **obiective**:

1. **Determinarea** reperelor teoretice privind abandonul școlar a elevilor în situații de risc.
2. Identificarea dimensiunilor teoretice ale motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.
3. Stabilirea cadrului teoretico-metodologic pentru eficientizarea comunicării didactice a profesorilor cu elevii în risc de abandon școlar.
4. **Analiza** unor modele de comunicare eficientă ale profesorului școlar cu elevii în situații de risc.
5. Elaborarea, implementarea și validarea Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice de formare a motivației pentru învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.
6. Examinarea impactului comunicării verbale și nonverbale al profesorului școlar asupra nivelului de performanță didactică pentru formarea motivației de învățare a elevului
7. Stabilirea valorii aplicative a Programului ludic-formativ pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese.

Cercetarea s-a bazat pe analiza teoriilor, concepțiilor, legităților, principiilor din domeniul pedagogiei, psihologiei, sociologiei, dedicate motivației învățării, comunicării didactice, abandonului școlar. Drept repere teoretice au servit: conceptul de abandon școlar de Y. Kashti și M. Arieli [65], R. Rossi [56], P. Gleason și M. Dynarski [39], V.Uncu, M.Penu [25]; teoria motivației comportamentale în educație de Skinner [59]; teoria atribuirii cauzale (B.Weiner [64]); teoria autodeterminării (E. Deci et al. [35]); teoria politeții pozitive/negative a lui Brown & Levinson [30]; ideile cu referire la comunicarea didactică de M.Cojocaru, C.Zagaievschi [9]; Buck et al. [31]; S. Cristea [11]; I. Cergit [8]; R. Urea [63] ș.a.

Metodele aplicate în cercetare: documentarea științifică, metoda inductiv-deductivă, analiza conceptuală și sinteza hermeneutică, raționamentul și argumentarea; modelarea experimentului pedagogic, chestionarea, observarea, colectarea datelor; prelucrarea matematico-statistică a datelor, interpretarea datelor; analiza produselor subiecților experimentați, sintetizarea.

Noutatea și originalitatea științifică: prin procesul de cercetare teoretico-experimentală au fost actualizate conceptele de abandon școlar, motivația învățării elevilor expuși riscului, comunicarea didactică eficientă; au fost stabilite principiile de comunicare optimă a profesorilor, de colaborare cu elevii cu risc de abandon școlar; a fost proiectat, elaborat și validat *Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon, bazat pe Programul ludic-formativ*.

Rezultatele științifice principale obținute în cercetare constau în stabilirea și validarea fundamentelor teoretice și metodologice ale Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon, implementarea căruia a contribuit la deschiderea și flexibilitatea profesorilor de a comunica cu elevii; îmbunătățirea prezenței continuă în școală și a abilității de a rezolva conflictele, acțiuni care au condus la sporirea motivației de învățare a elevilor, confirmată prin creșterea participării la lecții, realizării temelor și implicării în proiecte tehnice.

Semnificația teoretică a cercetării este asigurată de: contribuția la dezvoltarea teoriei motivației pentru învățare, prin fundamentarea importanței creșterii motivației pentru învățare a elevilor cu risc de abandon prin implicarea lor la eficientizarea comunicării didactice; identificarea factorilor și condițiilor psihopedagogice adaptate la necesitățile și dificultățile elevilor în situații de risc; contribuția la dezvoltarea teoriei comunicării prin definirea comunicării eficiente, inclusiv în raport cu abandonul școlar, constatarea corelației dintre eficientizarea comunicării profesor-elev și impactul acesteia.

Valoarea aplicativă a cercetării rezidă în elaborarea și validarea ansamblului de instrumente pedagogice și fundamente teoretico-metodologice, înglobate în Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon, bazat pe Programul ludic-formativ, care contribuie la îmbunătățirea motivației de învățare și prezintă un instrument valoros pentru manageri și profesori în prevenirea abandonului elevilor; oferirea unui cadru metodologic a comunicării didactice eficiente, adaptate elevilor cu riscuri emoționale, cognitive și sociale.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în Liceul Hadera din Israel (2018 – 2020).

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele teoretice și practice ale cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul Catedrei Pedagogie și Psihologie Generală, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău; aprobate și validate prin publicarea în reviste științifice de specialitate, comunicări în cadrul forurilor științifice (Conferința științifică „Integrare prin Cercetare și Inovare”, 7-8 noiembrie, 2019, USM, Chisinau; Conferința ”Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere”, 7-8 noiembrie 2014, UST, Chișinău; Межд. конференция “Актуальные научные исследования в современном мире”. Украина, 2015).

Publicațiile la tema tezei: rezultatele cercetării au fost reflectate în 9 articole științifice.

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (210 titluri), adnotări, concepte-cheie, lista abrevierilor; 145 pagini text de bază, 24 tabele, 19 figuri, 9 anexe.

Cuvinte-cheie: elevii în risc, abandon școlar, comunicarea didactică eficientă, motivația didactică, motivația de învățare, factori, condiții, program ludic-formativ, model pedagogic.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este prezentată actualitatea și importanța problemei abordate, se conturează problema cercetării, se formulează scopul și obiectivele lucrării; este prezentată noutatea științifică a rezultatelor, se argumentează importanța teoretică și valoarea formativă a cercetării, sunt specificate principalele rezultate investigaționale. Partea introductivă finalizează cu sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1 "**Repere teoretice privind motivația de învățare la elevii cu risc de abandon școlar**", conține abordările conceptuale ale fenomenului abandonului școlar, tipologia elevilor expuși riscului abandonului; predictorii ai riscului de abandon; evoluția istorică a fenomenului/termenului. De asemenea, atenția specială a fost axată pe analiza teoriilor, tendințelor / abordărilor teoretice ale motivației în învățare.

Epistemologia conceptului de abandon școlar s-a constituit în baza ideilor, conceptelor și teoriilor ce demonstrează impactul negativ al acestuia asupra formării personalității din punct de vedere holistic, ralitate ce a preocupat permanent cercetătorii din domeniul educației, psihologiei și sociologiei: K.Alexander [27], M.Al-Haj [28], R.Rossi [56], R.Suleimani [58], R.Ekstrom [37], P. Gleason et al. [39], T.Lovitt [54], N.Silistraru [22; 23], V.Cojocaru[10], V.Uncu, M. Penu [25], M. Ianachevici [17], V.Panico, S.Gubin [20], V. Botnari [4], P.Golu [16], A.Nour [19], I.Bodean ș.a.[3], V.Mîslițchi [18], T.Callo [7], L.Cuznețov [12], etc.

Din perspectivă istorică: fenomenul abandonului a trecut prin anumite etape, în conexiune cu dezvoltarea câmpului muncii. Înainte de 1900, dat fiind solicitarea joasă de studii liceale la angajarea în câmpul muncii, respectiv avea un nivel scăzut de motivație a tinerilor de a învăța. La începutul anilor 60, absolvirea a ajuns să fie văzută ca normă, iar ideea "abandonului" abia urma să apară [40].

Fenomenul abandonului are o legătură puternică cu alte dimensiuni, cum ar fi: "abandonarea timpurie a educației", "*situația de risc*". Plecarea anticipată din educație și formare (ELET) este legată de șomaj, incluziune socială și sărăcie [17]; [39]; [37]; [36].

Y. Kashti și M. Arieli [65] definesc abandonul școlar ca fiind un proces ce ține de separarea totală sau parțială de școală. În această ordine de idei, au fost identificate două tipuri de abandon școlar specifice societății arabe din Israel: abandon evident, când elevul încetează să frecventeze școala; și abandon latent, când elevul absentează frecvent, nu pregătește temele etc. R. Rossi [56], R. Suleimani [58], P. Gleason și M. Dynarski [39], studiind profilul elevilor cu risc de abandon și celor care au abandonat deja școala, *au constatat că abandonul nu este un proces subit*, ci rezultatul unui proces de durată de detașare de școală, ce poate începe chiar înainte de a începe procesul de școlarizare. Nu există un profil standard al elevilor cu risc de abandon, totuși, s-a stabilit că abandonul școlar poate fi rezultatul mai multor *factori specifici fiecărui caz de abandon*.

În această ordine de idei, au fost identificate două tipuri de abandon școlar specifice societății arabe din Izrael: abandon evident și abandon latent.

În acest context au fost stabilite patru categorii de factori de risc, care determină abandonul școlar: individuali, familiali, educaționali și de comunicare. Factorii individuali sunt de natură psihoemoțională, dat fiind particularitățile vârstei, dar și de natură socială, ținând cont de faptul că, în adolescență, tinerii au tendința de a se asocia unor grupuri și de a se conforma normelor interne care, de multe ori, au un caracter negativ [44]; [60]; [61]. Factorii familiali țin, preponderent, de atitudinea părinților față de educație și față de valorile general-umane [43]; [12], [5], [23] ș.a. Factorii școlari se raportează la climatul școlar, contingentul de elevi, practicile și normele disciplinare etc.; iar ultima categorie de factori include specificul comunității în care se află școala: particularitățile demografice, tipul [28]; [42].

Astfel, constatăm că în adolescență, perioadă de auto-exprimare a voinței de a controla și de a influența, elevii ajungând într-o clasă cu puține șanse de luare a deciziilor și alegerilor, discrepanță între cerințele lor de dezvoltare și oportunitățile oferite de clasă/școală, suferă de scăderea motivației pentru învățare și *creșterea sentimentului de respingere de către sistem* [12; 24]. Factorii școlari se raportează la climatul școlar, contingentul de elevi, practicile și normele disciplinare, comunicarea cu profesorii etc..

Analiza definițiilor exprimate de diverși autori și din diverse domenii, ne-a permis să prezentăm formula noastră exhaustivă a abandonului școlar: *Abandonul școlar este comportamentul final al părăsirii benevole a sistemului de învățământ, indiferent de nivelul atins, înainte de a obține o calificare profesională deplină sau de pregătire avută înainte de începerea studiilor (subcapitol 1.1.)*.

În pofida diferitor cercetări și publicații privind fenomenul abandonului școlar, subiectul reprezintă un interes continuu pentru sistemul de învățământ, în special în contextul Declarației Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă 2030 și al altor standarde internaționale.

Studiul motivării implică întrebarea "de ce": obiectivul cercetării motivării în educație este să răspundă la întrebarea "De ce elevii aflați în situații de risc nu învață?". Literatura în domeniu prezintă acest fenomen într-o formulă ușor diferită: "Cum să-i motivezi pe elevii aflați în risc să învețe?", problema fiind legată de sursele sau cauzele acelui comportament. Motivația este esențială pentru învățare și elevul învață numai atunci când vrea să învețe. Astfel, în pofida discrepanței dintre ani, această afirmație rămâne valabilă și astăzi.

Reiterăm poziția specialiștilor care menționează trei aspecte ale comportamentului motivațional: *direcția, intensitatea și calitatea*. Teoriile anterioare ale motivației s-au axat pe primele două dimensiuni. Teoriile actuale pun mare accent pe a treia dimensiune - *calitatea implicării unei persoane în activitate*. De exemplu, atunci când obiectivul activității este învățarea profundă, este important să se știe dacă elevul îndeplinește sarcina de a învăța bine de la implicarea cognitivă semnificativă sau de a învăța superficial, încercând să finalizeze sarcina cât mai repede posibil.

Specialiștii abordează motivația în conexiune cu mai multe variabile precum: autocontrolul/ autoeficiența/autodeterminarea [39], [44] stima/încrederea în sine [26], nevoile specifice, succesele și eșecurile din școală [1]; [4]; [23] etc. Dihotomia între motivația intrinsecă și motivația extrinsecă a fost explorată în contextul situației de risc [35].

Au fost identificate patru dimensiuni: gradul de accentuare a teoriei cu referire la calitatea motivației - concentrarea mai mult sau mai puțin asupra emoțiilor și sentimentelor elevului față de învățare; teoria percepției despre sursa de motivare - persoana sau mediul; teoria percepției asupra stabilității procesului

motivațional - constantă în timp și condiții sau variabile și teorii care evidențiază procesele specifice sau generale de motivație.

În baza analizelor efectuate, am identificat *motivele de învățare ale elevilor aflați în situații de risc: performanță, curiozitate, conștiinciozitate, sociale, stima de sine, autodeterminare, atașament*.

Analizele surselor au indicat că elevii aflați în situație de risc învață și investesc eforturile numai atunci când au nevoie de interesele lor psihologice [21]; [64]. Bazându-se pe aceste idei, profesorii pot evita utilizarea puterii și a măsurilor externe de mediu, să sprijine autonomia elevilor în situații de risc și să dezvolte motivația de a învăța. Acest lucru va ajuta profesorii să creeze motivația pentru învățare. Unele studii susțin aceste ipoteze [42]. Profesorii care sprijină elevii aflați în situații de risc în ceea ce privește autonomia (referindu-se la inițiativa și punctul lor de vedere) au fost mai curioși și mai independenți, căutând provocări, dezvoltându-și abilitățile și având stima de sine mai înaltă față de elevii expuși riscului la controlul extern al motivației (prin consolidare, competitivitate etc.).

S-a constatat că tinerii care abandonează școala sunt mai frecvent implicați în acte de delincvență, mai ales, cei care abandonează înainte de a finaliza treapta liceală [61].

Interes prezintă analiza sistemului educațional și a programelor din Israel și un parcurs general a situației în Republica Moldova, care reflectă puncte și exemple valoroase. Constatăm similitudini și diferențe cu specific național. Totodată, concluzionăm că în ambele țări, în pofida cadrului legal comprehensiv existent, educația în general, inclusiv accesul la educație, este legată de standardele de viață. Una dintre provocările principale rămâne în continuare punerea în aplicare a cadrului juridic existent cu mecanismul financiar relevant.

În ceea ce privește relațiile elev-profesor care se află în centrul cercetării actuale, s-a constatat că metodele de predare și evaluare pentru elevii expuși riscului, transferarea așteptărilor scăzute a profesorilor asupra elevilor expuși riscului, calitatea instruirii și nivelul capacităților profesorilor, toate se prezintă ca variabile semnificative. În plus, s-a constatat că variabilele extra-organizaționale, cum ar fi finanțele, resursele și serviciile, care lipsesc în școli, la fel sunt factori care influențează abandonul școlar [32];[36].

Constatăm că fiecare profesor trebuie să cunoască motivele/nevoile care conduc elevii la situații de risc de abandon școlar și să adapteze activitățile și metodele de predare satisfacerii acestor nevoi. Comunicarea profesorilor a fost identificată ca factor cheie în îmbunătățirea motivației de învățare.

Concluzionăm: analiza teoriilor motivației și învățării, a conceptelor de abandon școlar a confirmat necesitatea dezvoltării bazelor teoretice și metodologice ale eficientizării comunicării profesorilor pentru îmbunătățirea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.

În Capitolul 2, „**Cadrul teoretico-metodologic pentru eficientizarea comunicării didactice a profesorilor cu elevii cu risc de abandon școlar**”, a fost prezentată concepția epistemologică și practică a eficientizării comunicării didactice a profesorilor.

La nivel internațional, subiectul este explorat de mai mulți autori: J.Gould & J.Roffey-Barentsen, 2014 [41]; R.Buck et al., 2002 [31]; A.Khan, 2017 [51]; E.Gonzalez et al. [40] ș.a.

În Israel, N.Reichel & S.Arnon, 2005 [66]; N.Reichel & S.Arnon, 2009 [55]; M.Yossifon, 2004 [67]; R.Lewis et al., 2005 [53]; K.Kahoon [46; 48; 49] ș.a. au analizat comunicarea profesorilor și alte aspecte.

În România și Republica Moldova, idei cu referire la comunicarea didactică se regăsesc în publicațiile lui S.Cristea, 2010 [11], I.Dumitru, D.Ungureanu, 2005 [13]; K.Bloju, R.Stan, 2013 [29]; A.Ionescu, & A.Geantă, 2019 [45]; I.Cerghit, 2008 [8]; M.Cojocar, C.Zagaievschi [9]; T.Callo, 2014 [7]; V.Goraș-Postică, M.Botezatu, 2015 [15], R.Urea, 2013 [63] ș.a.

Studiile arată o legătură între calitatea relațiilor profesor-elev și aspectele pedagogice consolidate, cum ar fi învățarea, emoțiile pozitive față de școală [51; 55] sau o capacitate academică crescută, un comportament mai bun și realizări îmbunătățite [60]. Unii profesori văd comunicarea pozitivă cu elevii expuși riscului ca o puternică forță motivantă în predare [45]; [49; 50].

Unii cercetători au remarcat conexiunile profesor-elev din punct de vedere pedagogic, conform cărora fortificarea încrederii este axa centrală pentru capacitatea elevilor de a învăța [44]. Ea influențează gândirea, sentimentele și ambițiile elevilor și contribuie la influența adulților asupra diferitor aspecte ale vieții acestora.

Au fost indicate cele mai relevante modalități de eficientizare a comunicării didactice în contextul formatului special conceput la nivelul clasei, în care elevii cu risc de abandon s-au confruntat cu eșec școlar

repetat și cu imagine de sine scăzută; aceste obstacole pot fi depășite prin crearea unui mod direct de comunicare care să țină cont de interesele proprii, nevoile emoționale ale elevilor.

Toate aspectele menționate mai sus pot constitui platforma de reflecție asupra unei noi abordări sau a unei noi paradigme, cu accent pe caracteristicile profesorului profesionist și decident. Din punctul nostru de vedere, paradigma profesorului „Semnificativ” se bazează pe comportamentul persuasiv în predare prin competența de comunicare didactică. În același timp, *caracteristicile profesorului reprezintă o componentă importantă a „paradigmei noi” vs „paradigmei vechi”, propusă de noi (subcapitol 2.1).*

În baza multiplelor cercetări și materiale analizate, constatăm că comunicarea este un liant flexibil ce permite relația dintre oameni, eficiența acestuia fiind determinată de anumiți factori, condiții și de un mediu propice. Având în vedere că abilitățile de comunicare sunt abordate multidimensional, propunem viziunea noastră asupra *comunicării eficiente cu elevii aflați în situații de risc – capacitatea profesorului de a fi funcțional în orice condiții, prin comunicare verbală și non-verbală, demonstrând deschidere și flexibilitate, simplitate în relație cu elevii, acceptare și adaptare adecvată la situația de fapt, depășirea preconcepțiilor față de copii cu risc și încurajându-i spre comportamente pozitive (fig.2.1).* Este o abordare de interferență, ce permite stabilirea unei comunicări eficiente și asigurarea sinergiei și complementarității între acțiunile tuturor subiecților implicați în instruire.

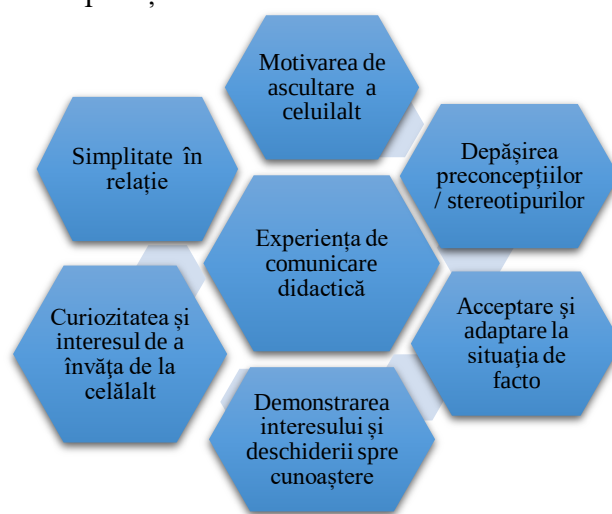

Fig. 1. Comunicarea didactică eficientă

În același context reiterăm că comunicarea didactică devine eficientă în relația profesor-elev.

Tabelul 1. Tipuri de relații dintre profesor și elev

Interacțiunea de ordin profesional	Interacțiunea de ordin psihologic
• relații de comunicare; • relații facilitare; • relații de ajutor în cadrul orelor; • relații de colaborare; • relații constructive; • relații de cooperare; • relații de feed-back.	• relații apropiate; • relații prietenoase; • relații de parteneriat; • relații comune; • relații frumoase; • relații axate pe respect reciproc, înțelegere, amabilitate, indulgență; • relații bune; • relații normale; • relații binevoitoare; • relații bazate pe sinceritate; • relații deosebite, deoarece profesorul este un exemplu; • relații de intercunoaștere; • relații deschise.

În ceea ce privește stimularea comunicării didactice, este necesar nu doar să se cunoască temeinic caracteristicile și detaliile metodologice ale procesului respectiv, ci și să se identifice modalități concrete prin care să se poată asigura eficiența comunicării, crescută considerabil. Printre factorii favorabili ai comunicării didactice se menționează factorii personali, psihologici, pedagogici, sociali.

Din punct de vedere profesional, cadrul didactic contribuie la dezvoltarea capacităților elevului și a personalității lui. El este chemat să realizeze obiectivul major - *aspectul formativ al instruirii*, să modeleze personalitatea elevului de azi.

Din punct de vedere psihologic, cadrul didactic este un cunoscător al artei de comunicare cu elevii prin schimbul liber de gândire și sentimente. Nu trebuie doar să știm să-i convingem pe alții, dar și cum să stăpânim arta de a asculta, fără prejudecăți, argumentele care ni se aduc.

Personalitatea puternică a cadrului didactic este prezența lui de spirit, dinamismul, agerimea minții, competența, ethosul, capacitatea de a menține în auditoriu o atmosferă de spirit degajat, creativ, adăugându-se aici și carisma, elocvența, limbajul variat, tonul flexibil, ținuta sobră și decentă, aspectul exterior. Comunicarea profesor-elev este un element foarte important în evoluția profesională a elevului, motiv pentru care ar trebui aplicată, verificată și valorificată comunicarea. Aceasta este rezultatul combinărilor tipurilor celor doi protagoniști. O comunicare optimă este datorată interesului pe care profesorii îl dovedesc în meseria lor.

Astfel, este necesar de a fortifica personalul pedagogic să dezvolte abordări eficiente de activități care să scoată elevul din starea de risc și să îi permită să-i dezvolte, pe de o parte, un sentiment de capacitate și, pe de altă parte, competențele relevante pentru succesul școlar.

Cercetările arată că cu cât excluderea elevilor aflați în situații de risc este mai ridicată și comportamentul mai problematic, cu atât este mai jos nivelul moral și nivelul stimei de sine profesională a cadrelor didactice din școlile care lucrează cu elevii aflați în situație de risc.

Un paradox care afectează grav posibilitatea creării oricărei schimbări în școlile care lucrează cu grupuri excluse: în pofida pregătirii profesionale ridicate, moralul și sentimentul valorii profesionale ale profesorului se diminuează, astfel încât valoarea educației scade. Analiza proceselor școlare arată existența fenomenului numit "*ciclul excluziunii*" (Suliman [58]), ce vizează impactul excluziunii asupra personalului didactic, conducând la stresul acestora, care ar trebui să ofere soluții pentru a ajuta elevii aflați în situații de risc, să iasă din ciclul de eșec. Astfel, profesorii care comunică zilnic cu elevii lor aflați în situații de risc se confruntă cu *sentimente de inadecvare, detașare și singurătate*. Ca urmare, aceștia nu-și pot îndeplini rolul și nu pot promova elevii aflați în situații de risc. Profesorii care lucrează cu elevii cu risc dezvoltă comportamente neprofesionale, cum ar fi detașarea de elevii aflați în situații de risc și de școală, având absențe frecvente etc. Am abordat fenomenul "*ciclul excluziunii în educație*" alături de alți cercetători (subcapitol 2.2.).

În acest context, a fost explorată și completată paradigma privind profesorul în contextul muncii cu elevii aflați în situații de risc, cu următoarele calități: *elevii aflați în situație de risc sunt încurajați, devenind potențiali factori de schimbare (în strategiile de adaptare la școală); cooperarea dintre profesori și elevi pe net; abordarea bazată pe drepturile omului: toți elevii sunt egali, dar diferiți - cu nevoi specifice, care s-au luat în considerare etc.*

Subcapitolul 2.3. conține Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar.

Un ultim pas în procesul de obținere a motivației elevilor expuși riscului de abandon a fost: dezvoltarea instrumentariului de auto-feedback în cadrul comunicării eficiente a profesorilor și de ajutorare a acestor categorii de elevi.

Astfel, a fost elaborat Programul ludic-formativ (subcapitol 2.3) (figura 2), care are la bază "*Instrumentariul 5 STEPS*" pentru încurajarea motivației de învățare (figura 3).

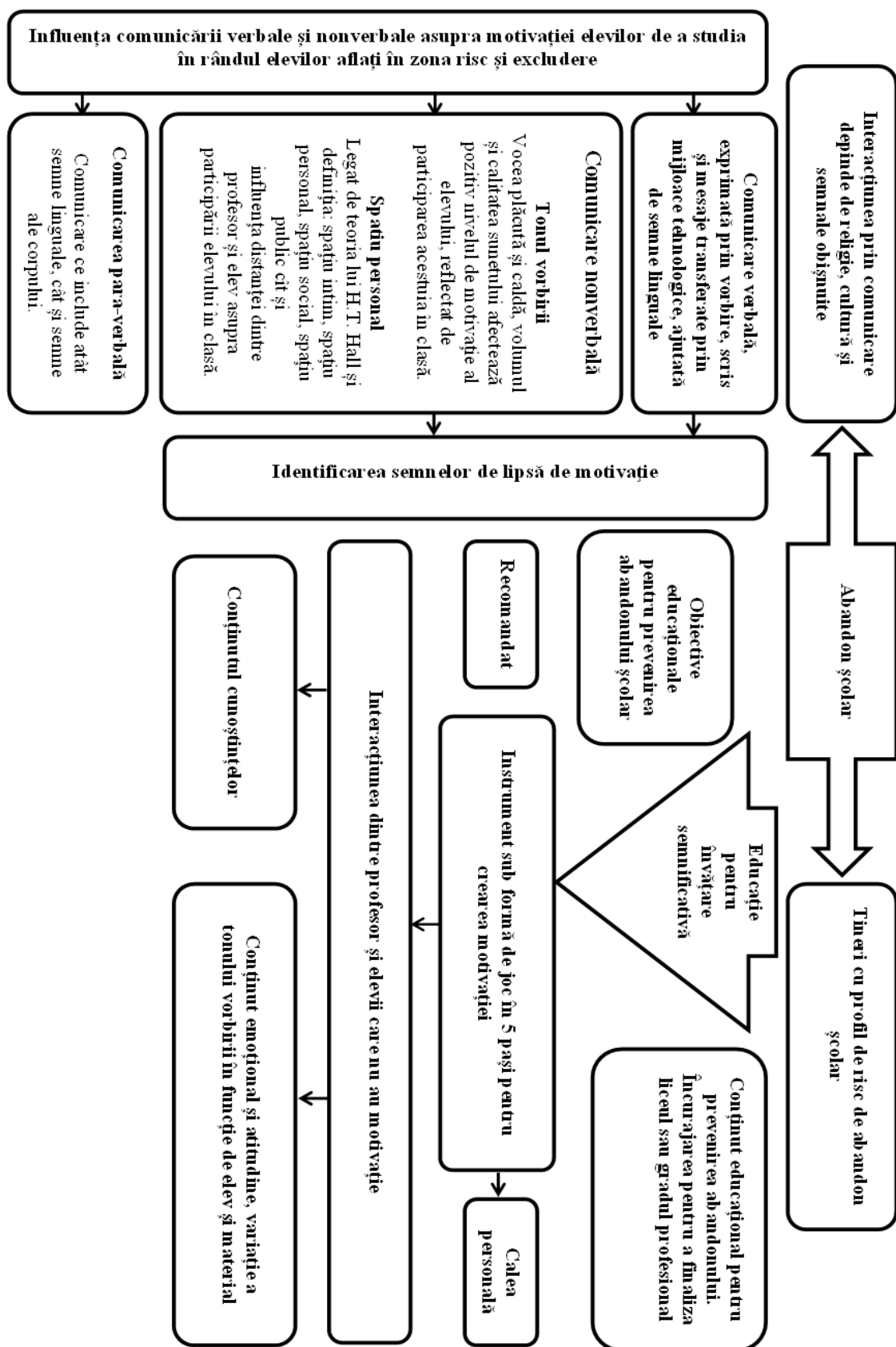
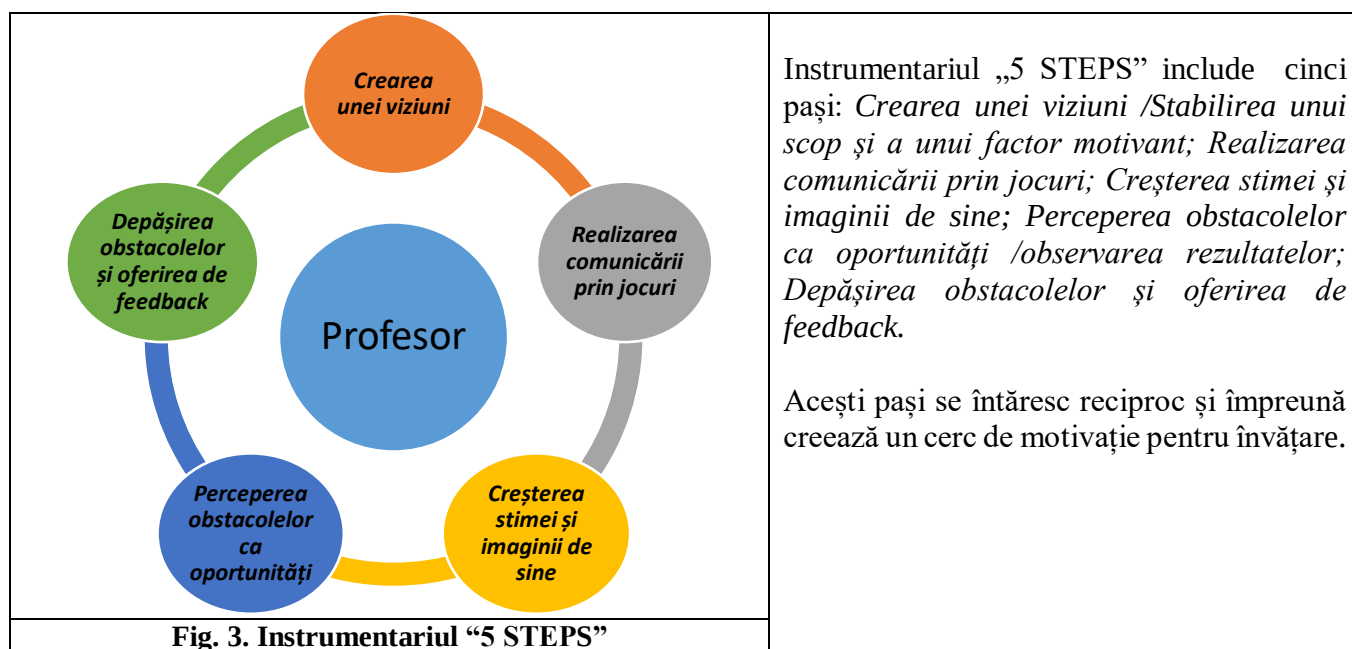

Fig. 2. Programul ludic-formativ

Menționăm faptul că Programul ludic-formativ inițial a fost elaborat ca un instrumentariu de lucru cu elevii aflați în situații de risc de abandon școlar în vederea motivației acestora pentru învățare. Totodată, a fost necesar de a instrui cadrele didactice în vederea aplicării acestui Program, aceștia au fost instruiți în cadrul Programului mai amplu "Revoluția învățării".

În contextul literaturii analizate au fost determinați indicatorii unor competențe academice, care pot fi atât provocări, dar și realizări ale elevilor expuși riscului de abandon, sub forma: nivelului îmbunătățit de frecvență a orelor, de realizare a temelor de acasă și dorinței de a realiza un proiect tehnic calitativ conform propriei lor alegeri.

La elaborarea programului au fost aplicate următoarele principii: *principiul adaptării mijloacelor didactice la nevoile și dificultățile elevilor; principiul creșterii stimei de sine și a imaginii de sine; observarea și monitorizarea rezultatelor; principiul simplității și flexibilității; principiul percepției obstacolelor ca oportunități; principiul obținerii unui feedback eficient.*

Programul ludic-formativ pentru formarea motivației reprezintă, de asemenea, o componentă esențială a Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar, așa cum se arată în figura următoare (figura 3).

Modelul a fost implementat în contextul unui program de instruire a profesorilor din clasele liceale care lucrează cu elevii din grupul de risc de abandon școlar. Scopul general al programului a fost sporirea competențelor comunicării eficiente a profesorilor, în special, prin intermediul unor strategii practice de coping și, de asemenea, ca o abordare mai largă care să fie utilizată în continuare în serviciul de liceu adresat elevilor în situații de risc.

Modelul include două componente interdependente importante: componenta care vizează profesorul școlar și componenta care vizează elevul cu risc de abandon școlar. Componenta profesorului școlar cuprinde: principiile comunicării didactice eficiente: comunicarea empatică, comunicarea verbală și nonverbală, comunicarea asertivă, comunicarea ca proces interrelațional și comunicarea intenționată; dar și aspectele comunicării didactice eficiente: flexibilitate în comunicare, utilizarea limbajului verbal și nonverbal, mesajul transmis empatic, atitudine pozitivă. Un rol deosebit revine experienței de comunicare didactică, în sens mai larg, care se manifestă mai mult ca capacitatea profesorului de a fi funcțional în orice condiție.

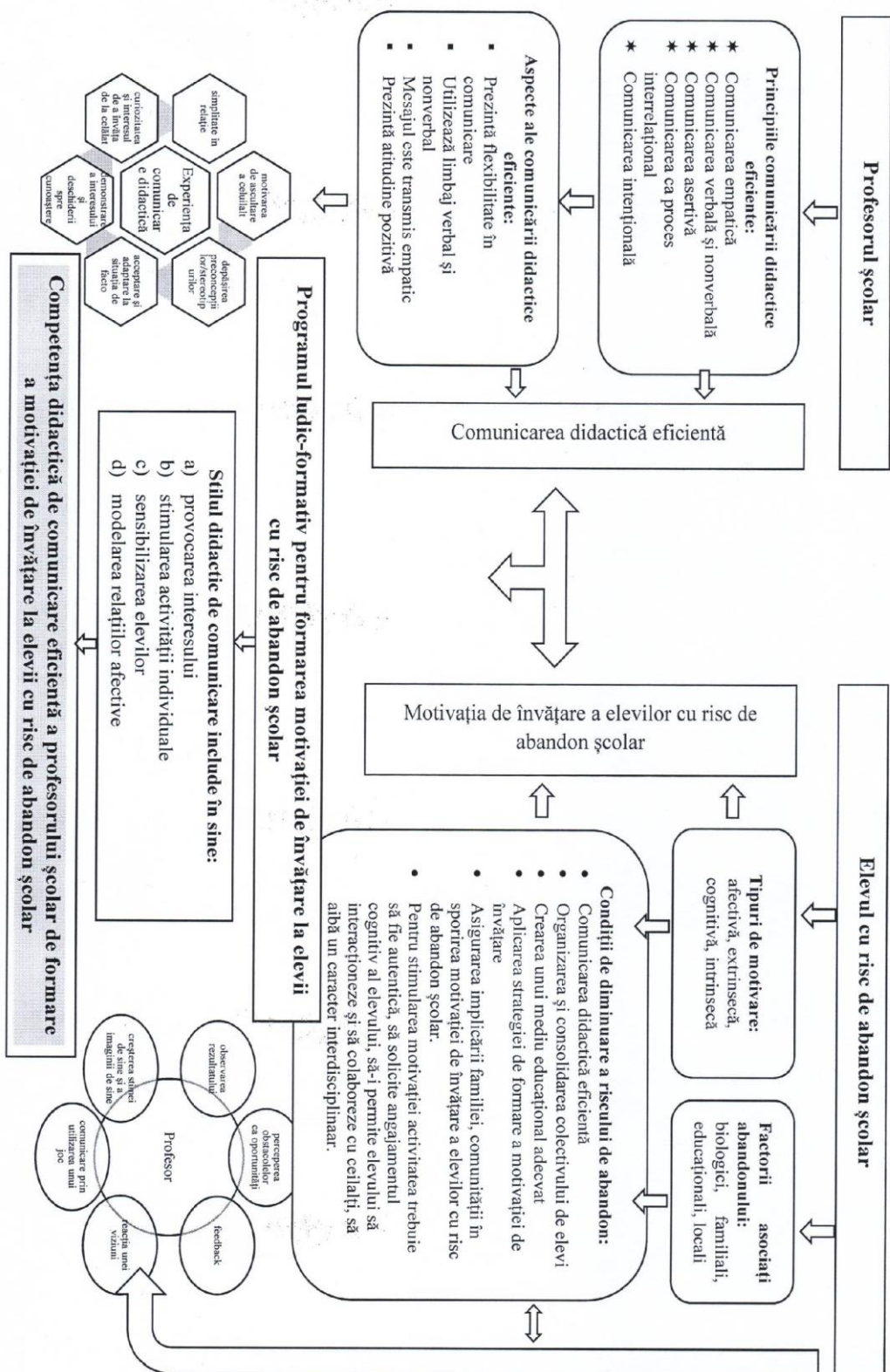

Fig. 2.7 Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon

Componenta, care vizează elevii cu risc de abandon școlar, axată pe motivația de învățare a acestora, include factorii asociați abandonului școlar: biologici, familiali, educaționali și locali (comunitari); tipuri de motivație: afectivă, extrinsecă, cognitivă, intrinsecă; precum și condițiile de reducere a riscului de abandon.

Pivotul acestui model este programul ludic-formativ pentru crearea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar.

Toate componentele se intersectează, având ca finalitate formarea competenței didactice de comunicare eficientă a profesorului școlar pentru formarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar.

Având în vedere standardele internaționale, publicațiile și experiența de muncă în domeniu, în contextul cercetărilor actuale, propunem următoarea formulă de *competență didactică de comunicare eficientă: capacitatea profesorului de a fi funcțional în orice condiții de muncă cu elevii aflați în situații de risc, prin comunicare verbală și non-verbală, demonstrarea deschiderii, flexibilității și simplității în raport cu elevii, adaptarea adecvată la context, depășirea preconcepțiilor față de copiii aflați în situații de risc și înțelegerea nevoilor acestora, încurajarea eforturilor de învățare ale acestora.*

Concluzionăm: s-a propus procesul de transformare a eficienței comunicării profesorului și anume: de la eficiența scăzută a comunicării didactice a profesorului, manifestată prin motivația profesională redusă, care afectează motivația elevilor, până la eficiența comunicării profesorului, manifestată prin înalt profesionalism, motivație care sporește motivația de învățare a elevilor.

Capitolul 3, Demersul experimental cu referire la eficientizarea comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar, reflectă cadrul metodologic al experimentului pedagogic. Pentru încurajarea motivației de învățare a acestora, demersul pedagogic experimental a fost organizat în trei etape: *constatare, formare și validare.*

Experimentul pedagogic a fost proiectat și organizat în perioada 2018-2020 pe un eșantion de 120 elevi cu vârsta de 15-16 ani și 20 cadre didactice.

Lotul experimental include băieți și fete din clasele a zecea, din Liceul Hadera Israel. Elevii expuși riscului înrolării în școală sunt, de obicei, cei cu un nivel scăzut de performanță; provenind din școli cu un nivel scăzut de realizări comparativ cu capacitatea lor de a învăța, clasele având 35-40 de elevi expuși riscului. Acești elevi aflați în situație de risc au trecut prin multe eșecuri și au o a doua șansă să-și îmbunătățească realizările și să încerce să-și finalizeze studiile, cu experiențe diferite și pozitive, încurajându-i să învețe prin subiecte adaptate la abilitățile lor.

La selectarea profesorilor s-a ținut cont de experiența de lucru a acestora cu elevii în situații de risc de abandon școlar.

Menționăm că în experiment au fost implicate clasele a X-a, elevii cu risc nu cunosc profesorii, iar profesorii nu cunosc bine elevii aflați în situații de risc, realizând astfel o cercetare obiectivă. Elevii cu risc vor trece în clasele a douăsprezecea examenul de promovare, iar presupunerea este că vor avea o motivație ridicată pentru învățare, fără preferință pentru un anumit subiect.

Aceste subiecte au un numitor comun; elevii aflați în situație de risc de abandon școlar întâmpină dificultăți datorită incapacității de a organiza o bază largă și cuprinzătoare de cunoștințe, dificultăți de exprimare și corespondență și memorare a mai multor detalii.

Obiectivele experimentului de cercetare:

- examinarea impactului comunicării verbale și non-verbale a profesorului asupra nivelului de performanță didactică;
- examinarea corelației dintre: motivația elevilor, reflectată în gradul de participare a elevilor la lecții; realizarea temelor pentru acasă; participarea la proiecte tehnologice și, respectiv, prezența fizică a profesorului în cadrul sistemului; deschiderea și flexibilitatea profesorului de a comunica cu elevii; prezența continuă în școală; abilitatea de a rezolva conflictele.

În calitate de variabile au fost cercetate: motivația elevilor, reflectată în gradul de participare a elevilor la lecții; realizarea temelor pentru acasă; participarea la proiecte tehnologice. La nivelul profesorilor ca variabile au fost cercetate: deschiderea și flexibilitatea profesorului pentru comunicarea cu elevii; prezența continuă în școală; capacitatea de soluționare a conflictelor.

Chestionarul de motivare a elevilor a fost distribuit în șase clase la 120 de elevi aflați în situații de risc. Cercetătorul a decis să efectueze cercetarea prin instrumente calitative și să valideze constatările prin instrumente cantitative, după cum se vede în rezultatele cercetării. Ambele metode cantitative și calitative au raportat rezultate similare.

Respectiv, se poate spune că atât metodele cantitative cât și cele calitative sunt adecvate pentru acest studiu, dar cercetătorul susține că, deoarece problema comunicării dintre profesor și elev este complexă, examinarea tuturor implicațiilor posibile este facilitată prin observare.

Prezentăm rezultatele etapei de diagnosticare.

În acest sens, elevilor le-a fost propus *Teaching Quality Assessment Sheet from the perspective of teaching efficiency for the motivation formation of students at risk of school dropout* - un chestionar de evaluare a calității predării din perspectiva *eficienței didactice* pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar la disciplina matematica în clasa a X-a.

Chestionarul cuprinde afirmații care descriu calitatea de predare a profesorului. Pentru fiecare afirmație elevii au marcat din scala de evaluare atributul care caracterizează cel mai bine activitatea de predare (tabelul 2).

Tabelul 2. Elevii despre calitatea predării profesorului la matematică

Nr.	Itemi	Foarte slab	Slab	Bine	Foarte bine	Excelent
1.	Efortul pentru motivarea accesibilității predării	21	12	30	33	24
		17,50%	10,00%	25,00%	27,50%	20,00%
2.	Claritatea comunicării eficiente a profesorului spre motivarea învățării de către elevi	27	30	39	13	11
		22,50%	25,00%	32,50%	10,83%	9,17%
3.	Armonizarea comunicării verbale/para/nonverbale pentru motivarea învățării elevilor	32	23	33	17	15
		26,67%	19,17%	27,50%	14,16%	12,50%
4.	Încurajarea de către profesor dacă elevii au învățat	12	31	48	19	10
		10,00%	25,83%	40,00%	15,84%	8,33%
5.	Utilizarea tehnicilor de evaluare și apreciere ca rezultat al motivării	4	4	73	22	17
		3,33%	3,33%	60,83%	18,33%	14,17%
6.	Claritatea formulării sarcinilor de învățare pentru motivare	22	42	31	17	8
		18,33%	35,00%	25,83%	14,17%	6,67%
7.	Apreciați calitatea predării profesorului ca eficiență în formarea motivației de învățare	13	20	69	8	10
		10,83%	16,67%	57,50%	6,67%	8,33%

Observăm că din această categorie de elevi cu risc de abandon școlar la motivarea *accesibilității predării cadrului didactic*, 33 de elevi sau 27,50% caracterizează motivația accesibilității cu ”foarte slabă” și ”slabă”, fapt ce denotă că aproximativ o treime din cadrele didactice nu sunt pregătite pentru formarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar. Mai gravă este *eficiența comunicării didactice*, la care elevii atestă în număr de 57 elevi sau 47% că pedagogii se situează la nivelul ”foarte slab” și ”slab”.

Și mai grave s-au dovedit a fi răspunsurile elevilor din această categorie la itemul „despre calitatea formulării sarcinilor de învățare de către pedagogi” la care s-au pronunțat 64 de elevi sau 53% în scala de evaluare cu calificativele ”foarte slab” și ”slab”.

E grăitor și faptul că la itemul „armonizarea comunicării verbale, nonverbale și paraverbale pentru motivația învățării elevilor” pentru ”foarte slab” și ”slab” s-au pronunțat 55 de elevi sau 46%.

Aceste rezultate comentate din fișa de evaluare denotă faptul că o treime dintre respondenți afirmă cu *certitudine nivelul scăzut de formare a motivației de învățare a pedagogilor* din liceu pentru această categorie de elevi.

Toate aceste argumente ne-au condus la ideea să aflăm care este înțelegerea și experiența cadrelor didactice din liceu care predau elevilor cu risc de abandon școlar.

În acest context, am aplicat **Fișa de evaluare a profesorilor școlari din perspectiva competenței didactice, elaborată de noi** (subcapitol 3.1), care ne-a furnizat următoarele rezultate:

- analiza nivelului de pregătire al profesorilor școlari pentru formarea motivației de învățare a *elevilor cu risc de abandon școlar* a constatat că profesorii școlari:
 - au interes față de problema învățării centrate pe elev (participarea la studii de cercetare științifică, scrierea lucrărilor de creație)
 - au cunoștințe teoretice cu privire la problema educației orientate spre motivare
 - capacitatea de a analiza și evidenția mijloacele, formele și metodele specifice de organizare a lecției în *cheia formării motivației de învățare*
 - manifestă independență și creativitate în procesul de pregătire și derulare a lecțiilor cu utilizarea tehnologiilor specific orientate spre formarea motivației pentru învățare
 - au capacitatea de a vedea și *analiza dificultățile întâmpinate în studierea personalității elevului cu risc de abandon școlar*
 - calitatea activității individuale cu unii elevi din categoria abandonului școlar.

Evaluarea *eficienței comunicării didactice eficiente* a fost realizată prin aplicarea criteriilor, indicatorilor și valorilor.

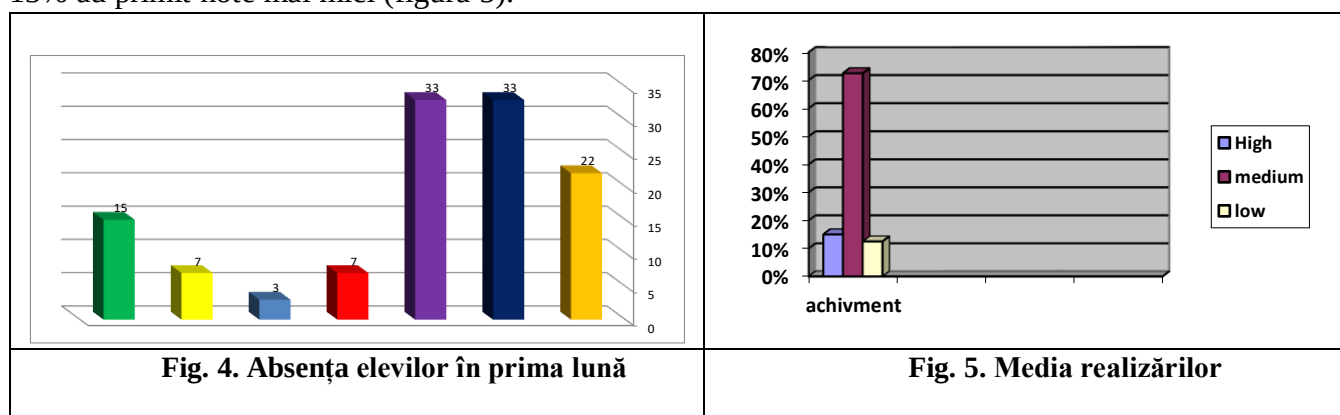
Totodată, menționăm că școlile sunt un loc de învățământ, scopul lor fiind formarea personalității elevilor prin experiență de învățare și comportament potrivit, printre altele, la nivel academic. Prezența constantă la lecții este o condiție de bază pentru învățare și pentru realizarea ei cu succes. Elevii, care adesea lipsesc de la ore (absență, latență, concediu fără permisiune), afectează experiența de învățare și capacitatea lor de a fi prezenți când este necesar pentru ei și colegii lor.

În ultimii ani, prezenței în clasă i-a fost oferită o pondere mai mare în gimnazii, ca parte a evaluării elevului în marcajul cumulativ în diferitele discipline. Aceasta se numește "metoda pachetelor". În centrul său, această metodă prezintă percepția educațională că prezența constantă la lecții este o componentă importantă a învățării și, prin urmare, este inseparabilă de evaluarea elevilor la toate disciplinele. Din rapoarte apare că în cazul în care a existat anterior o rată semnificativă de absenteism, "metoda pachetelor" a avut un impact pozitiv asupra experienței școlare și a mediului.

Rata de participare a elevilor aflați în situații de risc este un factor-cheie pentru evaluarea de bază a profilului funcțional al elevilor în cazul în care există o tendință clară de absenteism datorită tentativelor eșuate și a frustrării din ce în ce mai mari în școlile anterioare. Printr-o continuă urmărire a prezenței la școală, un nivel de maturitate de bază poate fi identificat ca o cerință pentru responsabilitatea care nu este dată în cadrul acestei populații. Din această înțelegere vom alege acest criteriu ca punct inițial pentru intervenție. Scara determină necesitatea unor niveluri diferite de elevi și oferă o indicație a volumului de intervenție necesar din sistem pentru a îmbunătăți capacitatea de a obține participarea necesară.

Experimentul se bazează pe abordări educaționale strategice care sunt adaptate prin abilitățile non-verbale care sunt transmise de la profesor la elev, prin deschiderea și flexibilitatea cadrelor didactice pentru elevi, strategii de învățare adecvate, proceduri alternative de evaluare, proiecte în loc de examene, pentru a reduce stresul. De asemenea, realizarea proiectelor la temă face ca acești elevi să aibă o experiență de învățare mai reușită.

În figura 4. vedem absența înaltă a elevilor pe parcursul primei luni: din 120 de elevi, 33 au lipsit o săptămână și 33 o jumătate de săptămână. Aproximativ 73% dintre elevii expuși riscului au primit note medii între 55-84 la matematică, istorie, limbă și literatură. 15% au primit note mai mari la aceste discipline. 13% au primit note mai mici (figura 5).

Aproximativ 64% dintre elevii expuși riscului au prezentat o motivație medie pentru a merge la școală (figura 6).

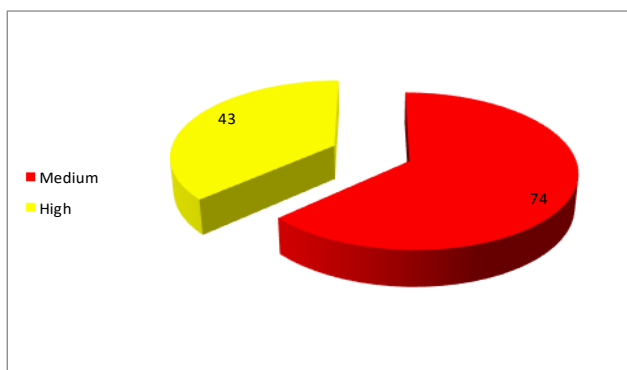

Fig. 6. Motivarea de a merge la școală

Un instrument aplicat în lucrarea noastră este Programul ludic-formativ. Noi considerăm că toate modalitățile: 1. experiența de comunicare didactică, 2. motivarea de ascultare a celui alt; 3. simplitatea în relații, 4. depășirea preconcepțiilor, stereotipurilor; 5. curiozitatea și interesul de a învăța de la celălalt; 6. acceptarea și adaptarea la situația de facto; demonstrarea interesului și deschiderii pentru cunoaștere ca componente ale eficientizării comunicării didactice la formarea și dezvoltarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar sunt niște instrumente care au stat la baza elaborării chestionarului, care de fapt țin de stilul didactic al pedagogului.

Menționăm relațiile dintre climatul din clasă și stilul didactic. Astfel, un profesor care are un nivel de autonomie rezonabil în sala de clasă este capabil să creeze o atmosferă care să încurajeze motivația intrinsecă și/sau extrinsecă, competitivitatea sau orientările de ego și sarcini. Totul depinde de mesajele transmise de către profesor și de lucrurile la care el se referă, cum pune accentele și încurajează elevii.

În acest sens, am constatat că trebuie depuse mult mai multe eforturi în ceea ce privește orientarea adecvată a cadrelor didactice care lucrează cu elevii în situații de risc de abandon școlar.

Obiectivele experimentului formativ:

1. Eficientizarea competenței comunicării didactice a profesorului școlar- model de formare a motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar
2. Implementarea mecanismelor Programului ludic-formativ pentru formarea motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar
3. Eficientizarea comunicării didactice verbale, paraverbale și nonverbale pentru formarea motivației la elevii cu risc de abandon școlar.

Scopul principal al intervenției a fost formarea unui cadru didactic care să fie semnificativ și incluziv, deschis față de elevi și să *încurajeze motivația elevilor cu risc de abandon*. Profesorul școlar trebuia să contribuie la creșterea performanțelor academice de-a lungul procesului. Adunările/ ședințele frecvente au fost concentrate pe etapele procesului, care au construit o structură de comunicare prin limbajul non-verbal, găsindu-se modalități de a identifica și măsura prezența elevilor la ore, pregătirea temelor și conștientizarea abilităților și implementarea strategiilor prin intermediul atelierelor, fiind antrenate mecanisme de învățare.

În cadrul experimentului formativ la un ciclu de lecții cu elevii cu risc de abandon școlar au fost monitorizate următoarele criterii specifice predării și învățării:

- de formare a atitudinilor de învățare la elevii cu risc de abandon școlar;
- de realizare a activității de învățare corespunzătoare stilului de învățare și particularităților individuale ale elevilor cu risc de abandon școlar;
- de stimulare și de încurajare a elevilor prin judecăți de valoare și exemple din societate;
- de susținere a tendinței elevilor de a adresa întrebări;
- de activități de învățare în grupuri atât omogene, cât și eterogene centrate pe elev;
- de tratare diferențiată și individualizată în baza inteligențelor multiple;
- de management al temelor pentru acasă după posibilități de realizare;
- de corectitudine a aprecierii și evaluării însușitei elevilor ca tendință spre succesul școlar;
- de autoevaluare și evaluare reciprocă a elevilor sub conducerea pedagogului;

- de creare a situațiilor de succes ca element de motivare a învățării;
- de respectare a ritmului activității de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.

În baza acestor rezultate am propus strategii didactice de eficientizare a comunicării în scopul formării motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar, orientate spre conștientizarea rolului și impactului experienței profesorului școlar, dar și convingerii spre formarea motivației la elevii cu risc de abandon școlar. Aceste deziderate le expunem în tabelul 3 Strategii didactice a profesorului școlar de sporire a motivației de învățare la elevii cu risc de abandon școlar.

Tabelul 3. Strategii didactice și mecanisme ale comunicării eficiente

Strategii didactice și mecanisme ale comunicării eficiente	
Strategii euristice (descoperire a cauzei și efectului acțiunilor didactice)	Pașii formulării motivelor pentru comunicarea eficientă
Strategii axate pe cercetare și cooperare (elaborare a unor formule de comunicare a atitudinilor asertive în educație)	Mecanismul autoactualizării motivației de învățare
Strategii expozitive (descriere a trăirilor emoționale declanșate în comunicarea didactică)	Mecanismul exprimării stimei de sine/de alții ca elemente ale eficienței sociale
Strategii ilustrativ-explicative (descoperire a celor mai eficiente metode de formare a atitudinilor care devin comportamente eficiente)	Mecanismul canalizării energiei emoționale pentru comunicarea constructivă și eficientă
Strategii problematizate (identificare a problemelor în comunicarea asertivă și de transfer a valorilor general-umane)	Mecanismul demonstrării eficienței comunicării didactice ca model de formare a motivației

După aprecierea strategiilor didactice aplicate și antrenate în cadrul predării-învățării elevilor cu risc de abandon școlar am elaborat tabelul 4.

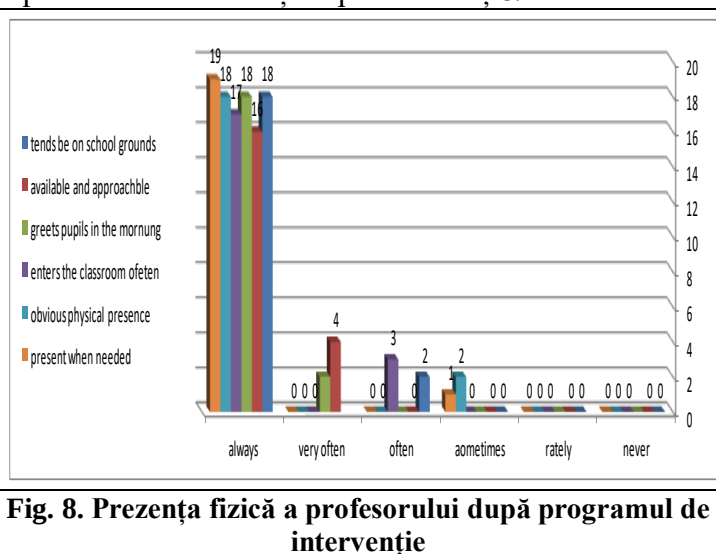
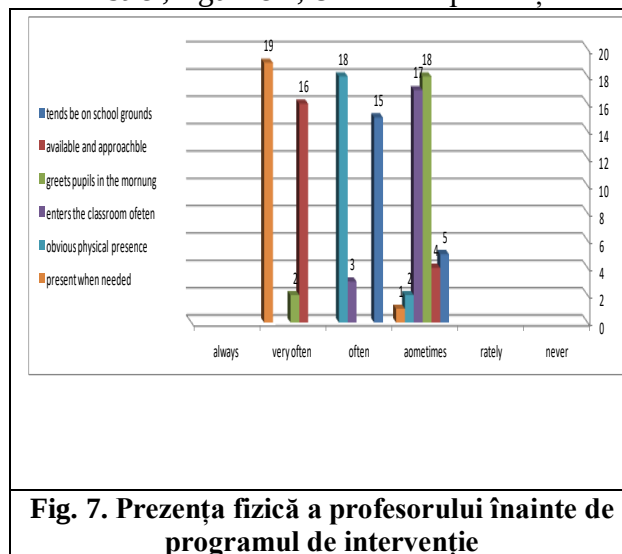
Tabel 4. Evaluarea calității predării din perspectiva eficienței didactice după intervenție

r.	Itemi	Foarte slab	Slab	Bine	Foarte bine	Excelent
1.	Efortul pentru motivarea accesibilității predării	7	7	39	40	27
		5,83%	5,83%	32,50%	33,33%	22,50%
2.	Claritatea comunicării eficiente a profesorului spre motivarea învățării de către elevi	17	14	48	21	20
		14,17%	11,67%	40,00%	17,50%	16,66%
3.	Armonizarea comunicării verbale/para/nonverbale pentru motivarea învățării elevilor	10	13	49	22	26
		8,33%	10,83%	40,83%	18,33%	21,67%
4.	Încurajarea de către profesor dacă elevii au învățat	0	13	68	26	13
		0	10,83%	56,67%	21,67%	10,83%
5.	Utilizarea tehnicilor de evaluare și apreciere ca rezultat al motivării	0	0	80	28	12
		0	0	66,67%	23,333%	10,00%
6.	Claritatea formulării sarcinilor de învățare pentru motivare	7	14	60	32	7
		5,83%	11,67%	50,00%	26,67%	5,83%
7.	Apreciați calitatea predării profesorului ca eficiență în formarea motivației de învățare	1	5	73	34	7
		0,83%	4,17%	60,83%	28,33%	5,83%

Reiterăm faptul că cadrele didactice au fost instruite privind implementarea Programului ludic-formativ, ca o componentă a Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon (figura 3). Scopul a fost sporirea gradului de conștientizare al profesorului și crearea unui feedback eficient cu privire la modalitățile de lucru pentru a satisface nevoile emoționale ale elevului.

În programul formativ au fost implicate 20 de cadre didactice. Mai jos sunt rezultatele înainte de implementarea programului și, după aplicarea acestuia, fiind explorate următoarele variabile: prezența fizică a profesorului în cadrul sistemului; deschiderea și flexibilitatea profesorului pentru comunicarea cu elevii; prezența continuă în școală; capacitatea de soluționare a conflictelor.

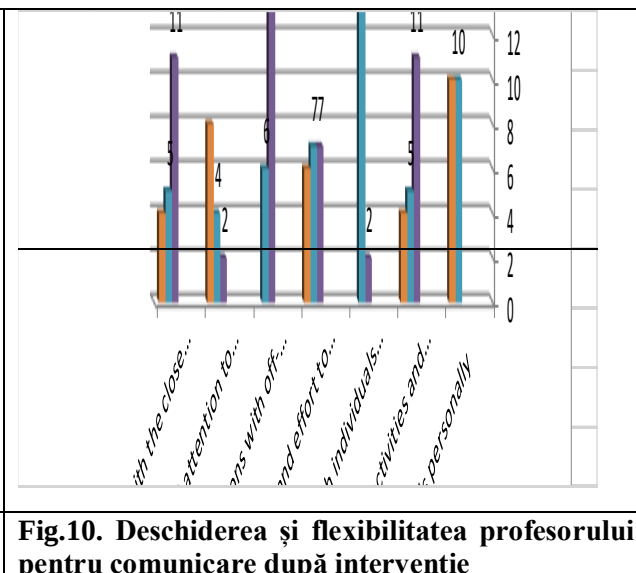
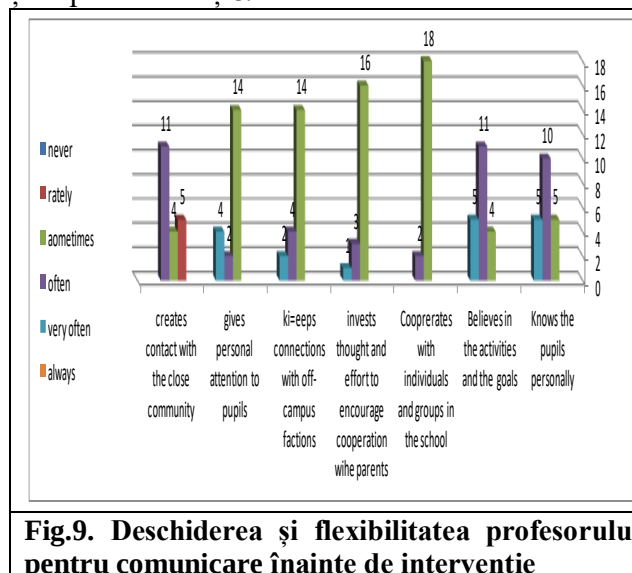
Astfel, figurile 7, 8. reflectă prezența fizică a profesorilor înainte și după intervenție.

Concluzii: în urma programului de intervenție, rezultatele s-au îmbunătățit:

- ☐ Tendința de a fi în școală - a crescut semnificativ (18 - întotdeauna sau 90%)
- ☐ Deschiderea și flexibilitatea - a crescut gradual (4 - de la câte odată la întotdeauna)
- ☐ Salutarea elevilor dimineața - a crescut semnificativ (de la 10% la 100%)
- ☐ Intrarea frecventă în clasă - a crescut semnificativ (de la 85% câte odată la 85% întotdeauna)
- ☐ Prezența fizică evidentă - a crescut (de la 90% deseori până la 90% întotdeauna)
- ☐ Prezența la necesitate - a crescut lent (de la 95% foarte mult până la 95% întotdeauna).

Figurile 9, 10. reflectă deschiderea și flexibilitatea profesorului pentru comunicare/relaționare înainte și după intervenție.

Concluzii: După programul de intervenție, comunicarea / relațiile cu elevii s-au îmbunătățit semnificativ. La fel, s-a îmbunătățit prezența continuă a cadrelor didactice în școală.

Figurile 11, 12 reflectă implicarea cadrelor didactice în soluționarea conflictelor înainte și după intervenție.

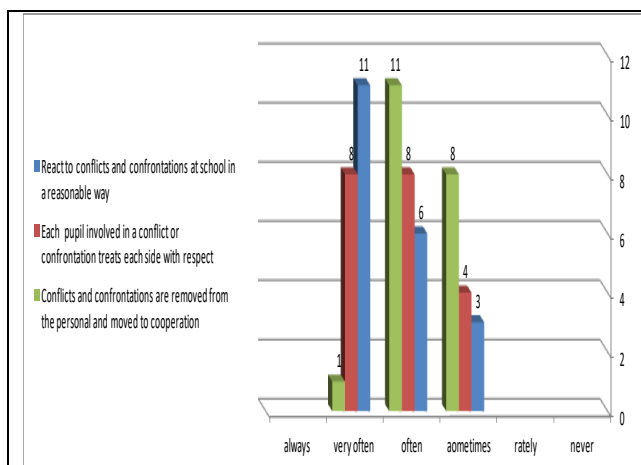

Fig.11. Implicarea în soluționarea conflictelor înainte de intervenție

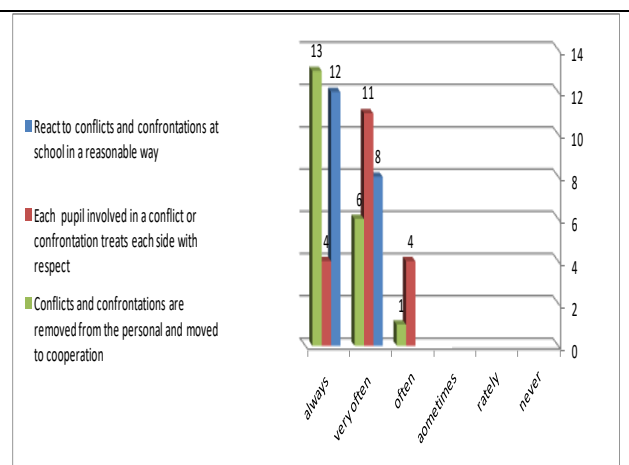

Fig.12. Implicarea în soluționarea conflictelor după intervenție

Constatare: după programul de intervenție, capacitățile cadrelor didactice de a rezolva conflictele au fost îmbunătățite.

Rezultatele obținute în urma aplicării *Fișei de evaluare a calității predării din perspectiva eficienței didactice pentru formarea motivației elevilor cu risc de abandon școlar* au fost plasate în tabelul 4. Totodată, calitatea instruirii cadrelor didactice a fost validată prin chestionarea elevilor.

Astfel, s-a făcut analiza comparativă a grupului de elevi a căror profesori au participat la programul de intervenție (60 elevi - grup experimental/GE) și a grupului de elevi a căror profesori nu au participat la programul de intervenție (60 elevi - grup de control/GC).

Rezultatele sunt următoarele: În trimestrul de intervenție, din GC: 43,33% dintre elevi au fost absenți mai mult de două săptămâni și 16,67% au fost absenți timp de o săptămână; 15% au fost absenți o săptămână, 3,33% au fost absenți timp de trei zile și 1,67% au fost absenți timp de două zile. 3,33% nu au fost absenți. GE a prezentat o schimbare semnificativă. 3,33% au fost absenți pentru mai mult de două săptămâni, precum și 3,33% absenți timp de o săptămână, 8,3% au fost absenți timp de trei zile, 8,33% - timp de două zile și 10% au fost absenți pentru o zi, 58% nu au lipsit deloc.

Conform rezultatelor obținute, s-a demonstrat o schimbare semnificativă în participarea elevilor la lecții, fiind vizibilă diminuarea absenteismului acestora.

La rezultate școlare: aproximativ 85% dintre elevii cu risc din GC au nivel intermediar și 10% - înalt. 70% din elevii GE au niveluri înalte și 20% - intermediare. Putem concluziona că, din moment ce elevii aflați în situație de risc care au fost repartizați în grupul experimental s-au simțit satisfăcuți, sentimentul lor de autoevaluare a crescut, au fost mai prezenți la școală, s-au redus decalajele și, prin urmare, performanțele lor academice au crescut.

În concluzie, conform evaluării datelor din programul de intervenție care s-a axat pe proiectarea eficientizării comunicării didactice a profesorilor cu elevii expuși riscului abandonului școlar, se constată că profesorul implicat în acest proces este capabil să realizeze comunicarea și să contribuie la succesul social și academic al elevilor săi. Se pare că această meta-competență devine treptat a doua natură a profesorilor implicați în program și devine o tendință clară că elevii pot avea încredere în profesorii lor cu care să poată comunica pentru a reuși.

În contextul experimentului, liceul a câștigat locul trei pe plan național pentru îmbunătățirea rezultatelor academice și sociale. Programul ludic-formativ a fost propus pentru implementare în toate clasele din liceu. Liceul și-a câștigat locul, respectul și este apreciat de toate instituțiile educaționale din orașul Hadera și din Israel.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările teoretice și practice efectuate au permis identificarea și clarificarea cadrului teoretico-metodologic al Modelului Pedagogic de eficientizare a comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar din Israel. Un aspect important în ceea ce privește contextul școlar îl reprezintă comunicarea didactică a profesorilor, a cărei valorificare se propune ca modalitate semnificativă de formare a motivației de învățare a elevilor, capabilă să prevină abandonul școlar al elevilor aflați în situație de risc.

Sinteza, analiza, interpretarea reperelor teoretice și rezultatele cercetării privind eficientizarea comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar au confirmat actualitatea temei, prin realizarea scopului și a obiectivelor, atestând inovația științifică, valoarea sa teoretică și practică.

În ceea ce privește constatările stabilite în cadrul teoretic și metodologic al cercetării, formulăm următoarele concluzii generale:

1. Cercetarea realizată este dedicată prevenirii și reducerii fenomenului de abandon școlar, care reprezintă o problemă educațională, dar și de importantă socială. Acest fenomen a fost analizat în relație cu motivația de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar și eficientizarea comunicării didactice a profesorilor pentru formarea acestei motivații. În baza analizelor efectuate a fost stabilită esența conceptelor de bază: *abandon școlar*, *elev cu risc de abandon școlar*, *motivație*, *motivație de învățare*, *motivații a elevului cu risc de abandon școlar*. Prin studiul teoretic am formulat propria definiție a conceptului de *abandon școlar* (C.1, p.34). De asemenea, am propus *clasificarea elevilor expuși riscului în funcție de motivele acestora* (C.1, p.47).
2. Noutatea eficientizării comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar este indiscutabilă, în pofida existenței unor studii empirice ample în comunicarea didactică. Urmare a examinării cadrului teoretico-metodologic și a sintetizării teoriilor și conceptelor care stau la baza comunicării didactice a profesorilor, s-au elaborat următoarele: *Paradigma profesorului „semnificativ”* (C.2, p.70); *Profilul Noul al profesorului versus „paradigma veche”* (C.2, p.71); *Avantajele curriculum-ului școlar față de programele tradiționale* (C.2, p.96); *viziunea noastră asupra comunicării eficiente cu elevii aflați în situații de risc* (C.2, p.80); *Principii de eficientizare a comunicării didactice* (C.2, p.101-103); *formula noastră a competenței de comunicare eficientă* (C.2, p.107), și s-a stabilit că eficiența comunicării didactice este necesară pentru sporirea motivației pentru învățare a elevilor cu risc de abandon școlar, iar formarea profesorilor în acest sens reprezintă o condiție importantă pentru contextul educațional actual.
3. Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în actualizarea conceptelor de abandon școlar, motivația învățării elevilor expuși riscului, comunicarea didactică eficientă; au fost stabilite principiile de comunicare optimă a profesorilor, de colaborare cu elevii cu risc de abandon școlar; a fost proiectat, elaborat și validat Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon, bazat pe Programul ludic-formativ.
4. Semnificația teoretică a cercetării este asigurată de: contribuția la dezvoltarea teoriei motivației pentru învățare, prin fundamentarea importanței creșterii motivației pentru învățare a elevilor cu risc de abandon prin implicarea lor la eficientizarea comunicării didactice; identificarea factorilor și condițiilor psihopedagogice adaptate la necesitățile și dificultățile elevilor în situații de risc; contribuția la dezvoltarea teoriei comunicării prin definirea comunicării eficiente, inclusiv în raport cu abandonul școlar.
5. Studiul experimental de îmbunătățire a eficienței comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar a conturat premise pentru recunoașterea eficienței comunicării didactice a profesorilor în acest proces. Elaborarea și aplicarea *Chestionarului de evaluare a calității predării din perspectiva eficienței didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon* la matematică din clasa a IX-a, *Fișei de evaluare a cadrelor didactice din perspectiva competenței didactice* (C.3, p.115-117) a permis observarea evoluției eficacității comunicării didactice a cadrelor didactice din perspectiva elevilor și a profesorilor.

6. Validarea setului de instrumente pedagogice și fundamente teoretico-praxiologice, cuprinse în *Modelul Pedagogic de eficientizare a comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar* (subcapitol 2.3.), pe baza *Programului ludic-formativ*, în sincronizare cu nevoile emoționale, cognitive și sociale ale elevilor cu risc de abandon școlar, a contribuit la îmbunătățirea motivației lor de învățare (subcapitol 3.2).
7. Rezultatele cercetării experimentale (Capitolul 3) demonstrează creșterea eficienței comunicării didactice a profesorilor confirmată *prin deschiderea și flexibilitatea profesorilor de a comunica cu elevii; îmbunătățirea prezenței continue la școală și a capacității de rezolvare a conflictelor* (C.3, p.133-136). Ca urmare, acțiunile menționate au fost întreprinse pentru creșterea motivației elevilor de a învăța, confirmată de *participarea sporită la lecții, finalizarea sarcinilor și implicarea în proiecte tehnice* (C.3, p.137-138). Progresul a fost identificat pe baza indicatorilor de performanță, incluși în chestionarele elaborate și aplicate în rândul profesorilor și studenților.
8. Rezultatele experimentului pedagogic confirmă posibilitatea prevenirii riscurilor de abandon școlar atât prin întărirea potențialului profesorilor, cât și prin responsabilizarea elevilor pentru viitorul lor, prin implicarea mai intensă în diferite discipline educaționale și prin stabilirea și valorificarea unei acțiuni-formare riguroase, abordare care răspunde nevoilor emoționale și sociale ale elevilor cu risc de abandon școlar [94, p. 192].
9. Problema științifică soluționată în cercetare constă în creșterea eficienței comunicării didactice a profesorilor și, ca urmare, sporirea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar prin: corelarea factorilor și condițiilor abandonului școlar; stabilirea condițiilor optime pentru o comunicare didactică eficientă între profesori și elevi; identificarea și structurarea contextului epistemologic și metodologic al formării cadrelor didactice; orientarea abilităților de comunicare către nevoile emoționale, sociale și cognitive ale elevilor lor; identificarea principalelor premise comunicative și a condițiilor de realizare a motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar; dezvoltarea indicatorilor de performanță pentru elevii cu risc de abandon școlar și prin demonstrarea experimentală a funcționalității Modelului Pedagogic de eficientizare a comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar, bazat pe Programul ludic-formativ.
10. Problema științifică soluționată reperează pe stabilirea și validarea fundamentelor teoretice și metodologice ale funcționalității Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar, implementarea căreia a contribuit la deschiderea și flexibilitatea profesorilor de comunicare cu elevii; îmbunătățirea prezenței continuă în școală și a abilității de a rezolva conflictele, acțiuni ce au condus la sporirea motivației de învățare a elevilor, confirmată prin creșterea participării la lecții, realizării temelor și implicării în proiecte tehnice.

În conformitate cu rezultatele investigației, putem formula următoarele recomandări.

RECOMANDĂRI:

a) Pentru profesori:

1. Consolidarea și menținerea capacității de comunicare eficientă, utilizarea comunicării verbale și non-verbale adecvate nevoilor elevilor cu risc de abandon școlar. Încurajarea și sprijinul sunt condiții cruciale pentru creșterea motivației, deoarece acești elevi expuși riscului tind să renunțe rapid, iar încurajarea le-ar putea facilita succesul.
2. Fortificarea propriei valori pentru a evita epuizarea și frustrarea. Identificarea nevoilor personale și profesionale pentru programele de formare.
3. Dezvoltarea de programe și activități educaționale ținând cont de nevoile emoționale, sociale și cognitive ale elevilor cu risc de abandon școlar.
4. Implicarea părinților: profesorii diriginți de clasă trebuie să contacteze părinții în special în contexte pozitive precum progresul elevului sau îmbunătățirea comportamentului, pentru a le crește motivația, precum și imaginea de sine.

b) Pentru manageri:

5. Promovarea și asigurarea condițiilor de pregătire a comunicării eficiente a cadrelor didactice în cadrul activităților/seminarelor de formare continuă, stabilite în cadrul Modelului Pedagogic de eficientizare a comunicării didactice a profesorilor pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.
6. Adaptarea la evoluțiile tehnologice rapide, care depășesc curriculumul existent și necesită noi discipline de învățare și predare.
7. Gestionarea monitorizării și evaluării cazurilor de abandon școlar în rândul elevilor de liceu din perspectiva rezultatelor obținute în cercetarea efectuată.
8. Promovarea activităților extracurriculare care ar face școala mai atractivă și mai prietenoasă și ar pune elevii în centrul atenției, să se simtă importanți, puternici și talentați.
9. Stabilirea unui parteneriat școală – familie și comunitate pentru a asigura un mediu educațional de combatere a eșecului școlar și abandonului școlar.

c) Pentru parinți:

10. Menținerea contactului regulat cu profesorul și profesorii de discipline, oricând, din orice motive relevante.
11. Monitorizarea activităților de învățare ale elevilor și furnizarea de feedback profesorului.
Comunicare cât mai multă/manifestare de interes pentru problemele personale ale adolescenților.

d) Comunitatea locală:

12. Dezvoltarea și susținerea programelor de prevenire a abandonului școlar, investind resurse adecvate.
13. Implicarea elevilor cu risc de abandon școlar în diverse activități de voluntariat și inițiative locale.

Cercetarea a identificat, de asemenea, *unele limitări*, cum ar fi participarea insuficientă a părinților și a comunităților locale la procesul de motivare pentru învățare a elevilor cu risc de abandon școlar. În același timp, cercetarea deschide perspective noi și reale pentru investigarea în profunzime a diferitelor condiții, factori și actori în relație cu fenomenul abandonului școlar.

Recomandări orientative pentru dezvoltarea în continuare a subiectului abordat în cercetare, fiind propuse următoarele teme: "Comunicarea didactică – model de formare a motivației de învățare în situații de risc de abandon școlar"; "Competența didactică – model de formare a competenței cognitive a elevilor cu risc de abandon școlar"; "Situațiile de învățare – factori prioritari în procesul ameliorării abandonului școlar"; "Empatia și emoțiile pedagogului – condiție orientată spre ameliorarea abandonului școlar".

Referințe bibliografice:

În limba română

1. Antoci D. Motivația elevilor în context școlar. Capitol în: *Perspectiva psiho-socială a asigurării calității educației în Republica Moldova*. Chișinău: Print-Caro SRL, 2010, pp.63-76. ISBN 978-9975-4187-3-7.
2. Barbăroșie A., Gremalschi A., Jigău I. *Educația de bază în Republica Moldova din perspectiva școlii prietenoase copilului*, Inst. de Politici Publice, Chișinău 2009, 128 p. ISBN 978-9975-901-94-9
3. Bodean I., Olteanu R., (coord. Silistraru N.). *Motivația în procesul educațional*. Chișinău: UST, 2011, 60 p. ISBN: 9789975760713
4. Botnari V. Competența studenților de a învăța-un megarezultat educațional. În: *Formarea competenței de învățare la elevi*. Materiale Conf. șt.- practice. Chișinău: UST, 2013, pp. 4-8. ISBN-978-9975-76-101-7.
5. Braghiș M. Aspecte și strategii practice de valorificare a parteneriatului școală-familie-comunitate, În: *Personalitatea integrală – un deziderat al educației moderne*. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: IȘE, 2010, pp. 119-121. ISBN978-9975-4152-4-8
6. Bulgaru M., *Asistența socială și justiția juvenilă: modalități de integrare și cooperare*. Chișinău, USM, 2005, 203 p. ISBN 9975-70-544-8
7. Callo T. *Pedagogia practică a atitudinilor*. Chișinău: Litera, 2014. 240p. ISBN 978-9975-74-340-2.
8. Cerghit I. *Sisteme de Instruire Alternative Si Complementare. Structuri, stiluri și strategii* Ediția a II-a revăzută și adăugită. Iasi: Polirom, 2008. Ediția 2-a. 398 p. ISBN 978-973-46-1016-7

9. Cojocaru M., Zagaievschi C. *Pedagogia culturii emoționale*. Chișinău: USP "Ion Creangă", 2014. 200p. ISBN-978-9975-46-214-3.
10. Cojocaru V. Eficiența stilului managerial în corelare cu echipele de lucru, În: *Univers Pedagogic*, 2006, Nr. 2, pp. 23-27. ISSN: 18115470
11. Cristea S. *Fundamentele pedagogiei*. Iasi, Polirom, 2010. 390p. ISBN 9789734615629
12. Cuznețov L. Esența și logica educației integrale a copilului în cadrul familial și școlar: strategii, principii, forme și metode. În: *Studia Universitatis*, 2012, nr. 9 (59), pp. 85-90. ISSN 1857-2103
13. Dumitru, I. & Ungureanu, D. *Pedagogie și elemente de psihologia educației*. București: Editura Cartea Universitară. 2005, 210 p. ISBN 973-731-114-0
14. Darawsha Ahlam, *Dinamica motivației de învățare la elevii claselor primare din Israel (sectorul arab)*, autoreferatul tezei de doctor, Chișinău, 2019. 32 p. C.Z.U.: 373.3.091(569.4) (043.3)
15. Goraș-Postică V., Botezatu M., *Psihopedagogia comunicării*. Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2015, 146 p., ISBN 978-9975-71-572-0
16. Golu P. *Motivația un concept de bază în psihologie*. București: Editura Didactică și pedagogică, 2006. 128 p. ISBN 978-973725-858
17. Ianachevici M. Perspective interculturale a cauzalității abandonului școlar. În: *Didactica Pro*, 2009, nr.2, Chișinău, pp. 9-15. ISSN 1810-6455
18. Mîslițchi V. *Adaptarea școlară*. Ghid metodic. Chișinău: UST, 2014. 330 p. ISBN-978-9975-76-139-0.
19. Nour A., *Bazele psihopedagogice de formare a atitudinilor de învățare la elevii de vârstă școlară mică prin individualizarea și diferențierea instruirii*. Autoreferatul tezei de doctor, Chișinău, 2019, 36 p. C.Z.U.: 373.3.015.3(043.2)
20. Panico V., Gubin S., *Conceptul și modelul educației pentru schimbare și dezvoltarea elevilor de vârstă școlară mică*. Chișinău: UST, 2011. 100 p. ISBN-978-9975-76-072-0.
21. Paniș A. Principiul reglator al comportamentului etic. În: *Dimensiuni psihosociale și legale ale devianței comportamentale*. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: UPS "Ion Creangă", 2014, pp. 30-39.
22. Silistraru N. *Cercetarea pedagogică*. Chișinău: UST, 2014. 100p. ISBN-978-9975-76-081-2.
23. Silistraru N. *Vademecum în pedagogie*. Mat. Did. Chișinău: Tipografia UST, 2011, 190 p. ISBN-978-9975-76-049-2.
24. Tariq M. *Metodologia managerială de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab*. Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice. Chișinău: Tipografia Garomont-Studio S.R.L, 2015, 29 p. C.Z.U: 37.091(043.2)
25. Uncu V., Penu M. Abandonul școlar: abordare psihologică, În: *Psihologie*, nr.3, Chișinău 2011, pp.47-56. ISSN 1857-2502 /ISSNe 2537-6276

În limba engleză:

26. Alderman K.A. *Motivation at-risk students*. 1990 http://www.ascd.org /ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_199009_alderman.pdf
27. Alexander K. L., et al. The dropout process in life course perspective, În: *Early risk factors at home and school*, Jerusalem: Teachers College Record, 103(5), 2001, pp. 760-822.
28. Al-Haj M. *Education among Arabs in Israel, control and social change*. Jerusalem: Hebrew University, 1996, 254 p. Print
29. Bloju C., Stan R., Didactic Communication–Key Element for any Successful Teaching Activity În: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 76, 2013, Pp 105-109 <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.04.082>
30. Brown, P., & Levinson, S.C. *Politeness: Some Universals in language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. [cited on 15 December 2020] <https://psycnet.apa.org/record/1987-97641-000>
31. Buck R., and VanLear, C. Arthur, Verbal and Nonverbal Communication: Distinguishing Symbolic, Spontaneous, and Pseudo-Spontaneous Nonverbal Behavior. În: *Journal of Communication*. Article first

- published online: 10 JAN 2006, Volume 52, Issue 3, pages 522–541, September 2002
<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02560.x>
32. Cohen-Navot T., Ellenbogen-Frankovits O. *School Dropouts and School Disengagement*. Research Report Jerusalem, The Knesset Research and Information Center, 2012, 65p. Print
 33. **COCIERU N., KAKOON K.** Teachers communications availability as a key factor in enhancing learning motivation. In: *Conferința științifico-didactică națională cu participare internațională "Probleme actuale ale didacticii științelor reale"*, ediția II-a, consacrată aniversării a 80-a a profesorului universitar Ilie Lupu, 11 – 12 mai 2018, UST, Chișinău, 2018, pp. 140 – 144.
 34. *Convention on the Rights of the Child*, 1989. 160 p.
 35. Deci, E.L, Koestner, R., Ryan, R.M., Extrinsic Rewards and Intrinsic Motivation in Education: Reconsidered Once Again. In *Review of Educational Research*, 2001, Vol. 71, Nr.1, pp. 1-27
<https://doi.org/10.3102/0034654307100100>
 36. *Dropout and Completion in Higher Education in Europe*. Main Report. European Union. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. 104p. ISBN 978-92-79-52352-6
 37. Ekstrom R.B., Goertz M.E., Pollack J.M. *Who drops out of high school and why?* Findings from a national study. *Teachers College Record*, 87, 1986, pp.356-373. Print
 38. Elliot, A.J., Dweck, C.S., Competence and Motivation. Competence as the Core of Achievement Motivation, în Elliot, A.J. și Dweck, C.S. (editori), *Handbook of Competence and Motivation* New York: The Guilford Press, 2005, pp. 3-12. ISBN(s) 1593851235
 39. Gleason P., Dynarski M. Do we know whom to serve? Issues in using risk factors to identify dropouts. In: *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 7(1), 2002, pp. 25-41. IA1518723-07. DOI:10.1207/S15327671ESPR0701_3
 40. Gonzalez E., Kennedy P., & St. Julien, *Introduction to Educational Policy Fall 2009*; Nov. 20, 2009. 312 p. <http://a100educationalpolicy.pbworks.com/f/Dropout+Prevention.Compiled.pdf>
 41. Gould, J., & Roffey-Barentsen, J. *Achieving your diploma in education and training* (1st ed.). London: Sage Publications Ltd. 2014, 408 p. ISBN-10 1446287025
 42. Gross, D. & Capuzzi, D. Defining youth at risk. In: Capuzzi, D. & D.R. Gross. (Eds.). *Youth at risk: A resource for counselors, teachers and parents*, 2004, pp.93-115. Alexandria, VA: American Counseling Association. ISBN-1-55620-230-X
 43. Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 1989, 81, 143-154. IA1643829-01
 44. Guay, F., Ratelle, C.F., Chanal, J., Optimal learning in optimal contexts: the role of self-determination in education, în *Canadian Psychology*, 2008, Vol. 49, Nr. 3, pp. 233–240
<https://doi.org/10.1037/a0012758>
 45. Ionescu, A., & Geantă, A. The Efficient Didactic Communication - An Important Step Towards Success. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), *Education Facing Contemporary World Issues*, vol 67. 2019. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences* (pp. 1621-1628). Future Academy. eBook ISBN 978-1-80296-066-2
 46. **Kakoon, K.** Pedagogic approaches of exclusion in elementary schools. În: *Univers Pedagogic, Revistă științifică de pedagogie și psihologie*, 2015, nr.2(46), pp.68-73. ISSN 1811-5470.
 47. **Kakoon, K.** New dimensions of learning motivation. În: *Artă și Educație artistică, Revistă de cultură, știință și practică educațională*, nr. 2 (26), 2015, pp. 66-72. ISSN 1857-0445
 48. **Kakoon, K.** Methodological approach to forming teachers' efficient communication with students at risk. În: *STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE*, 2019. Seria "Științe ale educației"/ Chișinău: CEP USM, nr.9(129) 2019, pp. 190-195. ISSN 1857-2103.
 49. **Kakoon, K.** Nonverbal communication in the classroom. În: *Актуальные научные исследования в современном мире. Сборник научных исследований международной конференции*. Переяслав – Хмельницкий, Украина, 2015, сс. 102-108. Print.
 50. **Kakoon, K.** A profile of the teacher working with students at risk. In: *Didactica Pro*, 2023, Nr. 2-3 (138-139), pp.18-20. ISSN 1810-6455

51. Khan A. et al. Communication Skills of a Teacher and Its Role in the Development of the Students' Academic Success In: *Journal of Education and Practice*, Vol.8, No.1, 2017, pp. 18-21 ISSN 2222-288X (Online)
52. *Leaving no one behind: How far on the way to universal primary and secondary education?* POLITICA 27 / FACT SHEET 37. UNESCO, 2016, 16 p. Print
53. Lewis R., Romi S., Qui X., Katz Y. J. Teachers' classroom discipline and student misbehavior in Australia, China and Israel. In: *Teaching and Teacher Education* 2005: Volume 21, 2005, pp. 729–741. 10.1016/j.tate.2005.05.008. IA1652610-07
54. Lovitt, T. *Preventing school dropouts: Tactics for at-risk, remedial, and mildly handicapped adolescents*. Austin, TX: PRO-ED, 1989 290 p. ISBN-10 0890794545
55. Reichel, N. and Arnon, S. 'A multicultural view of the good teacher in Israel'. In: *Teachers and Teaching: theory and practice*. Vol. 15, No. 1, February 2009, 59–85. Taylor & Francis ISSN 1354-0602 print.
56. Rossi, R. *Schools and students at-risk: Context for positive change*. NY: Teachers College Press, 1995, 457 p. ISBN-13: 978-0807733257
57. Sheled B. Ratios in the Jewish sector opposite to the Arab sector. In: *Henoch Journal*, (5), 2011, Jerusalem, 282 p. Print
58. Suleimani R. *New educational environment, an educational program to prevent dropout and achievement of students in schools*. Jerusalem: JDC, 1996, 24 p. Print
59. Skinner, B. F. *The technology of teaching*. New York: Appleton-Century-Crofts. 1968, 209 p. <https://doi.org/10.1177/002248716801900319>
60. Swanson & Reisner, *Developmental origins of child mental health disorders*, 2008 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1469-7610.2008.02014.x> [cited 15.11.2015]
61. Tariq M., Factors influencing students to drop out. In: *Univers Pedagogic*, ISE, Chişinău, 2014, pp. 65-71. ISSN 1811-5470
62. Valdez, Román, Cubillas, & Moreno *La exclusión social en los núcleos de la deserción universitaria*, 2008. [cited 23.11.2017] <http://www.rediech.org/inicio/images/k2/Red6-p43-50.pdf>
63. Urea R. The impact of teachers' communication styles on pupils' selfsafety throughout the learning process In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2013/93 pp.164 – 168 DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.06.610
64. Weiner, B. The development of an attribution-based theory of motivation: A history of ideas. In: *Educational Psychologist*, 2010, 45(1), pp.28-36. doi:10.1080/00461520903433596
- In Hebrew**
65. Kashti, Y., Arieli, M., & Shlansky, S. *Lexicon of Education and Teaching*. Tel Aviv: Ramot, Tel Aviv University. 1997, 267 p. (In Hebrew) Print
66. Reichel, N., & Arnon, S. Three portraits of teachers in the mirror of the education student – The ideal teacher, the teacher of teachers and the image of the student him/her self as a teacher. *Dapim*, 2005, 40, 23–58. (In Hebrew) Print
67. Yossifon, M. Empowerment as leading to change and as its outcome: New aspects inprofessional development in the school. In S. Guri-Rosenblit (Ed.), *Teachers in a changing world*, 2004, pp. 38–73. Tel Aviv: The Open University. (In Hebrew) Print
68. <https://world-education-blog.org/2022/09/01/new-measurement-shows-that-244-million-children-and-youth-are-out-of-school/>

**LISTA LUCRĂRILOR
ȘTIINȚIFICE, ȘTIINȚIFICO-METODICE, DIDACTICE
ale dnei KAKOON KATY,**

Director general la Liceul Hadera, Israel

(premiat la nivel național pentru instruirea cu succes a copiilor cu risc de abandon școlar)

- **Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria C/B**

- Categoria B**

1. **Kakoon K.** A profile of the teacher working with students at risk. In: *Didactica Pro*, 2023, Nr. 2-3 (138-139), pp.18-20. ISSN 1810-6455
2. **Kakoon K.** Methodological approach to forming teachers' efficient communication with students at risk of school dropout. În: *STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE*. Seria "Științe ale educației"/ ISSN 1857-2103. Chișinău: CEP USM, nr.9(129) 2019, p. 190-195.
<https://educational.studiamsu.md/wp-content/uploads/2022/01/32.-p.190-195.pdf>
3. **Kakoon K.,** Bodrug-Lungu V., The teacher's communication ability in the classroom context. În: *STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE*, 2020. Seria "Științe ale educației"/ ISSN 1857-2103. Chișinău: CEP USM, nr.9(139) 2020, p. 118-121. <https://educational.studiamsu.md/wp-content/uploads/2022/01/18.-p.-118-121-1.pdf>

- Categoria C**

4. **Kakoon K.** Pedagogic approaches of exclusion in elementary schools. În: *Univers Pedagogic*, Revistă științifică de pedagogie și psihologie, nr. 2(46), 2015, p. 68-73. ISSN 1811-5470
http://ise.md/uploads/files/1591206533_revista-univers_pedagogic_nr.246-2015.pdf
5. **Kakoon K.** New dimensions of learning motivation. În: *Artă și Educație artistică*, Revistă de cultură, știință și practică educațională, nr. 2 (26), 2015, p. 66-72 ISSN: 1857-0445
http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1840/5/Arta_2015_2-%2826%29.pdf

- **Materiale la conferințe internaționale peste hotare**

6. **Kakoon K.** Nonverbal communication in the classroom. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Сборник научных исследований международной конференции. Переяслав –Хмельницкий, Украина, 2015, с. 102-108. УДК 001.891(100) «20» ББК 72.4. А43
<http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/2757/1/2015%20%D0%A3%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%96%20%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C....pdf>

- **Materiale la conferințe naționale și internaționale în republică**

7. **Kakoon K.** The connection between teachers body language and students' level of motivation. În: *Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere*, vol. 1. Materialele conferinței științifico-metodice din 7-8 noiembrie 2014, UST, Chișinău, p. 311-316. ISBN 978-9975-76-133-8.
8. COCIERU N., **KAKOON K.** Teachers communications availability as a key factor in enhancing learning motivation. În: *Conferința științifico-didactică națională cu participare internațională "Probleme actuale ale didacticii științelor reale"*, ediția II-a, consacrată aniversării a 80-a a profesorului universitar Ilie Lupu, 11 – 12 mai 2018, UST, Chișinău, 2018, pag. 140 – 144. ISBN 978-9975-76-239-7.
9. **Kakoon K.** The methodological approaches of dropout phenomenon. În: *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”*, 7-8 noiembrie, 2019, Universitatea de Stat din Moldova, p.134-138. ISBN 978-9975-149-50-1 http://usm.md/wp-content/uploads/Rezumate-St_Sociale_I.pdf

ADNOTARE

Kakoon Katy

Formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar prin eficientizarea comunicării didactice,

teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (210 titluri), adnotări; 145 pagini text de bază, 24 tabele, 19 figuri, 10 anexe. Publicate 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: elevii în risc, abandon școlar, comunicarea didactică eficientă, motivația didactică, motivația de învățare, factori, condiții, program ludic-formativ, model pedagogic.

Domeniul cercetării: Teoria generală a educației.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică și metodologică a Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon.

Obiectivele cercetării: determinarea reperelor teoretice privind abandonul școlar a elevilor în situații de risc; identificarea dimensiunilor teoretice ale motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar; stabilirea cadrului teoretico-metodologic pentru eficientizarea comunicării didactice a profesorilor cu elevii în risc de abandon școlar; analiza unor modele de comunicare eficientă ale profesorului școlar cu elevii în situații de risc; elaborarea, implementarea și validarea Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice de formare a motivației pentru învățare a elevilor cu risc de abandon școlar; examinarea impactului comunicării verbale și nonverbale al profesorului școlar asupra nivelului de performanță didactică pentru formarea motivației de învățare a elevului; stabilirea valorii aplicative a Programului ludic-formativ pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon școlar.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării: au fost actualizate conceptele de abandon școlar, motivația învățării elevilor expuși riscului, comunicarea didactică eficientă; au fost stabilite principiile de comunicare optimă a profesorilor, de colaborare cu elevii cu risc de abandon școlar; a fost proiectat, elaborat și validat *Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon*, bazat pe Programul ludic-formativ.

Rezultatele științifice obținute în cercetare: stabilirea și validarea fundamentelor teoretice și metodologice ale *Modelului pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon*, implementarea căruia a contribuit la deschiderea și flexibilitatea profesorilor de comunicare cu elevii; îmbunătățirea prezenței continue în școală și a abilității de a rezolva conflictele, acțiuni ce au condus la sporirea motivației de învățare a elevilor, confirmată prin creșterea participării la lecții, realizării temelor și implicării în proiecte tehnice.

Semnificația teoretică a cercetării este asigurată de: contribuția la dezvoltarea teoriei motivației pentru învățare, prin fundamentarea importanței creșterii motivației pentru învățare a elevilor cu risc de abandon prin implicarea lor la eficientizarea comunicării didactice; identificarea factorilor și condițiilor psihopedagogice adaptate la necesitățile și dificultățile elevilor în situații de risc; contribuția la dezvoltarea teoriei comunicării prin definirea comunicării eficiente, inclusiv în raport cu abandonul școlar.

Valoarea aplicativă a cercetării rezidă în elaborarea și validarea ansamblului de instrumente pedagogice și fundamente teoretico-metodologice, înglobate în Modelul pedagogic de eficientizare a comunicării didactice pentru formarea motivației de învățare a elevilor cu risc de abandon, bazat pe Programul ludic-formativ, care contribuie la îmbunătățirea motivației de învățare și prezintă un instrument valoros pentru manageri și profesori în prevenirea abandonului elevilor; oferirea unui cadru metodologic a comunicării didactice eficiente, adaptate necesităților elevilor.

Implementarea rezultatelor științifice a avut loc la Liceul Hadera pentru elevii cu risc de abandon școlar din Israel.

ANNOTATION

Author: Kakoon Katy

Forming of learning motivation of students at risk of school dropout by improving the efficiency of the didactic communication,

PhD thesis in educational sciences, Chisinau, 2023

Thesis structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (210 titles); 145 pages of basic text, 24 tables, 19 figures, 9 annexes. 9 publications.

Key-words: students at risk, school dropout, effective didactic communication, didactic motivation, learning motivation, factors, Playful-formative program, pedagogical model.

The Field of Research: General Theory of Education.

The Goal of the research: consists in the theoretical and methodological foundation of the Pedagogical Model for streamlining the teachers' didactic communication for the formation of the learning motivation of students at risk of school dropout.

The research objectives: determination of theoretical benchmarks regarding school dropout of students in risk situations; identifying the theoretical dimensions of the learning motivation of students at risk of dropout; establishing the theoretical-methodological framework for the efficiency of teachers' didactic communication with students at risk of dropout; analysis of effective communication models of the school teacher with students in risk situations; elaboration, implementation and validation of Pedagogical Model for streamlining the teachers' didactic communication for the formation of the learning motivation of students at risk of school dropout; examining the impact of the school teacher's verbal and non-verbal communication on the level of didactic performance for the formation of the student's learning motivation; establishing the applicative value of the Playful-formative program for training the learning motivation of students at risk of school dropout.

The novelty and scientific originality of the research: the concepts of school dropout, learning motivation of students at risk, effective didactic communication were updated; the principles of optimal communication between teachers and collaboration with students at risk of dropout were established; *the Pedagogical Model for streamlining the teachers' didactic communication for the formation of the learning motivation of students at risk of school dropout, based on a Playful-formative program*, was elaborated and validated.

The scientific results obtained in the research consist in the establishment and validation of the theoretical and methodological foundations of the *Pedagogical Model for streamlining the teachers' didactic communication for the formation of the learning motivation of students at risk of school dropout*, implementation of which contributed to the openness and flexibility of teachers to communicate with students; improving continuous attendance in school and the ability to resolve conflicts, actions that led to increased student motivation to learn, confirmed by increased participation in lessons, completion of assignments and involvement in technical projects.

The theoretical significance of the research is ensured by: the contribution to the development of the theory of motivation for learning, by substantiating the importance of increasing the learning motivation of students at risk of dropout through their involvement in the efficiency of didactic communication; identification of psycho-pedagogical factors and conditions adapted to the needs of students in risk situations; contribution to development of communication theory by defining effective communication, including in relation to school dropout.

The practical value of the research consists in the elaboration and validation of the set of pedagogical tools and theoretical-methodological foundations, Pedagogical Model for streamlining the teachers' didactic communication for the formation of the learning motivation of students at risk of school dropout, based on a Playful-formative program; providing a methodological framework for effective didactic communication, adapted to student's needs. **Implementation of the scientific results** took place at High School Hadera for students at risk of school dropout in Israel.

АННОТАЦИЯ

Автор: Кати Какун

Формирование учебной мотивации школьников с риском ухода из школы за счет повышения эффективности дидактического общения,

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2023

Структура диссертации: введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиография (210 наименований), 145 страниц основного текста, 24 таблиц, 19 рисунков, 9 приложений. 9 публикаций.

Ключевые слова: учащиеся группы риска, уход (отсев) из школы, эффективная дидактическая коммуникация, дидактическая мотивация, учебная мотивация, факторы, условия, развлекательно-формирующая программа, педагогическая модель.

Область исследований: Общая теория воспитания.

Целью исследования является разработка теоретико-методологического обоснования Педагогической модели оптимизации эффективности дидактического общения для реализации учебной мотивации учащихся с риском ухода из школы.

Задачи исследования: определение теоретических ориентиров отсева учащихся из школ в ситуациях риска; выявление теоретических аспектов учебной мотивации студентов с риском ухода; создание теоретико-методических основ эффективности дидактического общения учителей с учащимися, находящимися в группе риска ухода из школы; анализ эффективных моделей общения учителя школы с учащимися в ситуациях риска; разработка, внедрение и валидация Педагогической модели оптимизации дидактического общения для формирования мотивации к обучению у учащихся с риском ухода из школы; изучение влияния вербальной и невербальной коммуникации школьного учителя на уровень дидактической результативности для формирования учебной мотивации учащегося; установление прикладной ценности Лудико-образовательной программы формирования учебной мотивации учащихся группы риска ухода из школы.

Новизна и научная оригинальность исследования: были обновлены концепции ухода (отсева) из школы, учебной мотивации учащихся группы риска, эффективной дидактической коммуникации; установлены принципы оптимального общения учителей, взаимодействия с учащимися с риском ухода из школы; *была разработана и апробирована Педагогическая модель оптимизации эффективности дидактического общения для реализации учебной мотивации учащихся с риском ухода из школы, на основе Лудико-образовательной программы.*

Научные результаты, полученные в ходе исследования, заключаются в установлении и обосновании теоретико-методологических основ Педагогической модели оптимизации эффективности дидактического общения для реализации учебной мотивации учащихся с риском ухода из школы на основе Лудико-образовательной программы, реализация которой способствовала открытости и гибкости учителей в общении с учащимися; улучшению непрерывного присутствия в школе и способности разрешать конфликты, действия, которые привели к повышению мотивации учащихся к учебе, что подтверждается более активным участием в уроках, выполнением заданий и вовлечением в технические проекты.

Теоретическая значимость исследования обеспечивается: вкладом в разработку теории мотивации к обучению, путем обоснования важности повышения мотивации к обучению у учащихся группы риска ухода за счет их вовлечения в эффективность дидактического общения; выявление психолого-педагогических факторов и условий, адаптированных к потребностям и трудностям обучающихся в ситуациях риска; вклад в развитие теории коммуникации путем определения эффективной коммуникации, в том числе в отношении ухода из школы.

Практическая ценность исследования заключается в разработке и апробации комплекса педагогических средств и теоретико-методических основ, включенных в Педагогическую модель оптимизации эффективности дидактического общения для реализации учебной мотивации учащихся с риском ухода из школы на основе Лудико-образовательной программы, которая способствует повышению мотивации к обучению и представляет собой ценный инструмент для руководителей и учителей в предотвращении ухода учащихся; предоставление методологической базы для эффективной дидактической коммуникации, адаптированной для потребностей учащихся. **Внедрение результатов исследования:** состоялось в Лицее Хадера для учащихся, с риском ухода из школы, в Израиле.

KAKOON KATY

**FORMAREA MOTIVAȚIEI DE ÎNVĂȚARE A ELEVILOR CU RISC
DE ABANDON ȘCOLAR PRIN EFICIENTIZAREA COMUNICĂRII
DIDACTICE**

531.01. Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 30.06.2023
Hârtie offset. Tipar offset.
Coli de tipar.: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr. 87

Tipografia "Pulsul Pieței",
Chișinău, str. Gh. Iablocikin, 5